

כי ברוב הפעמים ביום שהניחה ההפסק טהרה לא ראתה דם ממש אלא שאין הבדיקות נקיות, שמסתבר שהן נמנין מחשבון הג' ימים שמחמירין במראות לומר שאין בקיאין, ולכן מאחר שזה אחר אותן הג' ימים, יש להכשיר מראה ספיקא כזה. ואם ראתה ממש דם ביום שעשתה ההפסק טהרה, שנמצא שהוא רק יום השלישי, יש לה להתמיר במראה זו.

ג.

ובשאלתו בדבר אשה מעוברת כבר, שהתחילה לראות דם במראה ספיקא, והרופא צוה לה שלא לרחוץ במים חמים וגם שלא לעשות בדיקות כדי שלא לגרום ח"ו סכנה להעובר, הנה אם הדם רק כתמים, תלוי באם יש בו שיעור כגרים, שהוא כעין "פענו" (מטבע של סנט אחד של ארה"ב). ואם היה בהרגשה ורב יגד שזה מראה טמאה, או תעשה רק בדיקות הפסק טהרה וביום א' וביום ז', ובהפסק טהרה תעשה רק בדיקה לא מוך דחוק, ותרחץ במקלחת והמקוה יהיה בפרשיו.]

ג.

וכדבר אשה מעוברת שראתה דם לכמה שבועות, ועכשיו שהפסיקה, הרופא מזהירה שלא לעשות הרבה בדיקות, ושלא לעשותן בעומק, יש להתירה שיספיק רק ג' בדיקות, ההפסק, וביום א' וביום ז' שבאלו תבדוק כרגיל בעומק, ובשאר הימים רק מעט בעומק.

ד.

ובימי העיבור אין צריך לחוש לשום יום הוסת. ואשה הרוצה לעשות החפיפה כמה שעות קודם טבילתה, הנה אין לאשה מן הסתם להקל לעשות כן, אף שיש גשים שטועות שאז יותר נוח בשבילן, ויכולה לעשותו ביותר המתנה ודקדוק, אלא יש לעשות החפיפה סמוך לטבילה כפי שאפשר. משה פיינשטיין והנני יודיו,

סימן נז

בהערותיו עלי בטעם בדיקת שחרית וערבית ב'ו' נקיים, וזילוף לפני הבדיקה

בע"ה.

כ"א מנחם אב תשל"ה.

מע"כ ידידי מהר"ר אליעזר קליין שליט"א.

הנה בדבר הסתירה שראה בחשובתי אבאר הדברים בעור השי"ת אשר ממנו אבקש שלא נכשל ח"ו בדבר הלכה.

הנה טעם הב"ח בסימן קצ"ו על הסמ"ג ועד ראשונים המצריכין להאשה לבדוק ב'ו' הנקיים פעמיים

בכל יום אחת שחרית ואחת ערבית הוא משום דכן חייבו חכמים לטהרות בכל יום ובספירת ז' נקיים כיון דהיא בחוקת טמאה צריכה אף לבעלה פעמיים ביום שחרית להוציאה מידי ספק שמא ראתה בלילה שלפניו וערבית להוציאה מידי ספק שמא ראתה ביום דבספירת ז' נקיים לבעלה צריכה בדיקה כמו לטהרות אחר שטבלה, והביאו הסד"ט בס"ק י"ד, תמוה לכאורה איזה טעם איכא להצריך שתי בדיקות בימי הנקיים לא רק לבעלה אלא אף לטהרות ליכא שום טעם להצריך שתי בדיקות ב'ו' הנקיים, דהא השתי בדיקות שהצריכו לטהרות הוא משום חיוב שמירת טהרות כדא"ר יהודה אמר שמואל בנדה דף ד' ע"ב חכמים תקנו להן לבנות ישראל שיהו בודקות עצמן שחרית וערבית שחרית להכשיר טהרות של לילה וערבית להכשיר טהרות של יום, אבל לענין ז' נקיים דהיא טמאה הרי אין שום צורך לבדיקת השחרית דכשתבדוק ערבית ותהיה נקיה הוא ראה שכל היום מהפסק טהרה עד עתה לא ראתה דהא אי לא להכשיר הטהרות שנגעה בהו היו מתירין אותה לעסוק בטהרות כל מעל"ע בלא בדיקה ואולי עוד יותר דהיה מועיל הבדיקה על העבר כשתמצא טהרה ורק מצד החשש שמא תמצא טמאה חששו להפסד טהרות שחייבין בשחריתן להצריך לבדוק פעמיים, וא"כ נהי שחד בדיקה ביום צריך בשביל הספירה אבל פעמיים ביום למה לי. וצריך לומר דסברי דאם לא היה חשש יותר לאחר עונת לילה ולאחר עונת יום מכל רגע דיום חלילה, אבל כיון שלא שייך להצריך בדיקה בכל רגע, וכן לאסור לגמרי לנשים מלעסוק בטהרות ומאכילת קדשים, ובפרט שמפורש בתורה שהבנות ונשי כהנים אוכלים בתרומה ובקדש, והיו מותרין לסמוך על החזקה דהיא טהורה תיקנו עכ"פ מה שאפשר לתקן שיהיו אסורות מלאכול ומליגע בתרומה ובקדש וגזרו לאסור אכילה ונגיעה בלא בדיקה בכל עונה דהתם חלילה, לא היו גוזרין בשביל זה אלא פעם אחת ביום שלם שהוא יום ולילה כמו שלא קבעו בכל ג' או שש שעות לבדוק דברוב דיני התורה שתלוי במשך זמן הוא פעם אחד ביום שלם, אלא הוא משום דבפחות מומן עונת יום ומומן עונת לילה אינו מצוי כלל וסמכו על החזקה אבל במשך זמן דיום וכן זמן חלילה אפשר לחוש קצת, ולכן קבעו זמן בדיקה בכל עונה ואסרו לאכול וליגע בקדש ותרומה בלא בדיקה.

שלכן מטעם זה הצריכו ב'ו' הנקיים שצריכה בדיקה לבדוק בזמן שיש לחוש קצת דהוא לאחר שעברה הלילה אחר בדיקת הפסק טהרה ואחר שעבר היום מבדיקת שחרית, ולא סמכו על מה שלא ראתה בערב לומר שגם כל המעל"ע לא ראתה דאפשר לפ"ו דאין זה כודאי לא ראתה דאפשר נאבד אלא דהוא משום שלא מצוי שתראה עד אחר עבור זמן עונה ואם עברו שתי עונות אחר הבדיקה הרי איכא עונה שאפשר לחוש לשמא

ספר האשכול, הלכות ברכות ככלל וכו' מונות פירות ודית.

הטעם הנראה... ויפסקו מן התענוגות... ויבטל מן המעש...

הלכות נדה.

תנא ר' יוחנן ר' קצר מאר דיניי נדה וחכמי הלכות ברית וכו'... נדה הנכסא... ונדה הנכסא...

נהל אשכול

א גרסא רב. ב בוס סרס קטוי... הלכות נדה... נדה הנכסא... נדה הנכסא...

ספר האשכול, הלכות נדה.

דאלעו ביה יחוק אהי והשתאו אהתו לה... הלכות נדה... נדה הנכסא... נדה הנכסא...

נהל אשכול

נדה הנכסא... נדה הנכסא... נדה הנכסא... נדה הנכסא...

שער הכתמים

7 ←

ראיתי לפרש בו הכתמים שהאשה צריכה לחוש להן ואת שאינה צריכה
 ואותם שהיא צריכה לחוש באיזה מקום היא צריכה ובאיזה מקום אינה
 צריכה ויסוד מ, והמקום שהיא צריכה לחוש אם יש לה במה לתלות אם היא
 תולה אם לאו, ואותן שהיא תולה בכמה דברים תולה ובאיזה שיעור ויסוד ט, לפי
 שאין שיעוריהן שוין כמו שאנו עתידים לפרש.

והרי אני נזקק תחלה לאותן שאומרים שאין הכתמים נוהגים בזמן הזה,
 וראיתם כי הכתמים מדרבנן הם כמו שאמרו במשנה (נהי נח) דם יהיה זוכה
 בבשרה ולא הרואה כתם. וכן מעת לעת שבנדה רבנן, וכשם שאין מעת לעת
 אלא לטהרות כך אין הכתמים אלא לטהרות, וכשהיא מטמאה את בועלה
 ועושה משכבות ומושבות הכל לטהרות, כמו שאמר ר' עקיבא (נהי נח) כמעט לעת
 שבנדה שמתמאה את בועלה לטהרות ועושה משכבות ומושבות לטמא טהרות
 אבל לבעלה אין בה איסור. והו טעם המתירים. והבל הוא בידם, שהרי אמרו
 בכרייתא (נהי נח) לא אמרו כתמים להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי
 תורה, כלומר לעשות סייג לתורה, אלמא לענין איסור נדה נאמרו. ועוד שהרי
 אמרו (נהי נח) בכתמים פעמים שהם מביאין לידי זיבה, כלומר לידי קרבן, כיצד
 לבשה שלשה חלוקים הברוקים לה וכו' הן הן הכתמים המביאין לידי זיבה.
 ואקשינן השתא שלושה חלוקין דלאו מגופא חזיא חיישא שני ימים וחלוק אחד
 מיבעיא מהו דתימא כל כי האי גוונא מביאה קרבן ונאכל קמ"ל שאינו נאכל,
 הא קרבן מיהת מתיא. ש"מ דלענין לאיסור נמי נאמרו, דאי לטומאה בלחוד
 קרבן מאי עבדתיה ואפילו בשלשה חלוקים. ועוד שהרי אמרו בפרק הרואה
 כתם (נהי נח) לדברי אין קץ לדברי חברי אין סוף, לדברי אין קץ שאין לך אשה

לנפש תדרשנו

א"ש דהרי דרשינן "בבשרה" ולא כתם. וולא מצאתי אחד מהראשונים
 המביא כנוסחת ספרים שלנו.
 ג. שאינה נאכל... ואפי' בשלשה חלוקים. "שאינה נאכל"
 אינו מלשון הגמ', מיהו כן פרש"י סם. והנה ראיית רבנו צ"ע.
 הרי אם כתם כה"ג הוא ספק דאורייתא שמחייב קרבן. הרי פשוט דיש
 איסור לבעל ככה"ג, אכל מנין לרבנו שנשאר כתמים שאינם אלא
 מדרבנן דאיכא נמי איסור לבעל. ונראה דמשום כך ממשך רבנו
 כבארור ראייתו "ואפילו בשלושה חלוקים". דהיינו באופן שנאמר כגמ'
 "דלאו מגופא קחויא" דאינם אלא מדרבנן. ומשמע מהגמ' שרין כתמים
 אלו כרין כתמים אלו. וא"כ מוכח דבשניהם יש איסור לבעל ואף
 בכתמים דרבנן.

א. לאותן שאומרים. ע' חרשי הרמב"ן ורף כו. ור"ן (נהי נח)
 שכתבו שרבנו משיג הבא על חמיו הרב אב"ד שכתב בהלכות כתמים:
 "עיינתי בכל מילי דרבנואתא (שאלתות. כה"ג. ר"ף) ולא אשכחית
 בהון דינא דכתמים אי נחייגא חאידנא או לא. ואף על גב
 דאשכחן דמטמא את בועלה בפ"ק דנדה. דלמא לטהרות היא".
 ב. בבשרה ולא הרואה הכתם. נוסחת המשנה כספרים רידן
 "דם ולא כתם". ומשמע דרבנו לא גרס המילה "דם", וכן משמע
 בתוה"ב (ריש שער הכתמים) ובראב"ן סי' שכא, ובאו"ז סי' שגב. וכן
 בפיה"מ לרמב"ם מכת"י בנוסחת המשנה. וע' שו"ת חת"ס וז"ר קמ"ד
 דתמה איך ממעטים כתם מהמילה "דם", ולנוסחת הראשונים הנ"ל

עב

בעלי הנפש

סימן איב

ציוני הלכה
סי' א ה"ב. סי' קל סעי' ג'
וע"ס.
סי' ב ה"א. סי' קל סעי' ג'.

מסורת הראב"ד
(ה) כמבואר בשער הרי"ה סי'
א הל' כא

שטהורה לבעלה שאין כל מטה ומטה שאין עליה כמה טיפי דמים. מדקאמר שטהורה לבעלה ש"מ דלענין איסור בעלה קאמרינן, דאי לטהרות לימא שאין לך אשה שהיא טהורה. ואין אנו צריכין להרכות דברים על זה שכבר הוחזקו בנות ישראל שהן נוהגות איסור בכתמים, וקיימא לן מנהגא מילתא היא כדרכי זירא דאמר ^(ג'ה סו) בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות טפת דם כחררל יושבות עליה שבעה נקיים, והלכה פסוקה היא זו ^(נכסת לא"ה). וכן הדין בכתמים שכבר נהגו בהן איסור.

סימן א

ועתה נפרש תחלה הכתמים שאינה צריכה לחוש להם כלל כי הם מעטים

(ג*)

א והם אותם הכתמים שאין בהם מראה אדמימות כלל אלא שהם ירוקים או לבנים, הרי אלו אין חוששין להם כלל^(א).

ב ואחריהם הכתמים שמצאה אותם בחלוק שאינו כדוק לה, כגון שלקחתו מן השוק ולכשתו עד שלא בדקה אותו ואינה יודעת ממי לקחתו, אע"פ שהכתם אדום אינה חוששת לו כלל, שלא חשו חכמים בכתמים אלא אם כן מצאתו בחלוק הברדוק לה כדאיתא בגמרא^(א). הנה שני הכתמים הללו אינה חוששת להם לכל דבר, ואע"פ שלא נתעסקה בכתמים ולא בצבעים.

סימן ב

עתה נפרש הכתמים שיש בהם לחוש אבל אין כל המקומות שווין.

א והם הכתמים האדומים שנמצאו בחלוק אבל נמצאו מן התגורה ולמעלה ^{ג'ה} והוא הסינר שהיא חוגרת על ירכותיה לצניעות. הכתמים שנמצאו ממנו ^{ג'ה},

לנפש תדרשנו

למנהג של איסור תוקף בהלכה פסוקה, יסור זה מוכח כגמ' חולין צ"צא. רמבאר שם דשומן הגיד דישראל קדושים נהגו בו איסור, אינו נאכל אף בקרבן פסח אע"פ שמבטל ע"ז לאו דלא תתירו ממנו עד בוקר^(ב) (בשב ואל תעשה). מיהו מדברי רבנו לקמן סי' ג הל' כג מוכח ריש ג"מ לדינא בין איסור מנהג לבין איסור תקנה דרבנן, וכן מוכח מהשגות הרי"ה שצוינו לעיל.

ד. ש"מ דלענין איסור... טהורה. עי' שרית תת"ם וי"ד קפה) שמיישכ שיסת הרב אב"ד מהקשיה הנ"ל, שתחילת נזרת כתמים היתה לטהרות וממילא נאסרה נמי לבעלה בזמן שנהגו טהרות. ועיי"ש עוד דלומד התת"ם כעין גדר זה גם להלכה אלא דאמרינן שאיסור לבעל נמשך גם בזמן שלא נוהגים טהרות, ומדברי רבנו הבא וכן בקושיות הראשונה לא משמע כן.

א. כדאיתא בגמ'. נראה כונתו לרף נס: "האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם... רבי יוסי אומר טהורה". תפסק שם בגמ' כד' יוסי. והגמ' רף יד: משהו ציור זה לעד שאינו כדוק, וכן רבנו לקמן (ס' ג הל' ב) מגריר "עושה צרכיה" הנ"ל כחלוק שאינו כדוק. ואפשר דכוונתו לרף נס. "אמר רבא נמצא עליה מין אחד תולה בה כמה מינים" ע' לקמן ס' ג הל' יב.

ה. והלכה פסוקה היא זו. מבואר רתוקף המנהג עצמו הוא בגדר הלכה פסוקה, ולא שאח"כ תקנו רבנו שיהא כתוקף הלכה פסוקה. וכן ע' השגת הרי"ה שער הסמ"ב ס"ק ג וכן כשער הטבילה ס"ק א, דמשמע שגם דעתו שאין במנהג בנות ישראל הנ"ל תקנה דרבנן אלא מנהג. וכן קצת משמע מלשון הרי"ף (שבועות ד) עיי"ש וכן מלשון הרמב"ם פ"א ה"ד. עיי"ש. מיהו הרמב"ן כתב ופ"א ה"ח) "זמרא זו הוכשרה בעיני חכמים ועשו אותה כהלכה פסוקה", משמע דנעשה אח"כ תקנה דרבנן. ויותר מזה משמע ברמב"ן פ"ה ה"ז, שתוקף תקנה זו הוא גם לקולא כענין וסת כימי זיבתה. עיי"ש וכן מוכח בר"מ קפ"ט ס"ק א. ובב"ח ודרישה שם ודלא כדעת הש"ך קפ"ט ס"ק ע"א, ואכמ"ל.

ב. הדי שני כתמים הללו. ע' השגות ס"ק ג שתמה למה השמיט רבנו דין תנוקת שלא הגיע זמנה. ולגבי דבר שאינו מקבל טומאה, ע' לקמן ס' ב הל' יב. ולגבי בגדי צבעונים, כבר העיד הרשב"א (סוף שער הכתמים) שרבנו "לא נילה רעתו כזה".

והנה היסור שהוכיח רבנו לפי פרושו הנ"ל כגמ' ברכות, שיש

שאלות

חתים סופר חיד

ותשובות

עב

לספור נקיים ולמה להו למיור של חמנדט ויש לרחוח זה מ"מ הנלע"ד כחצתי לדינא ואחרתם בצרכה א"כ:

תשובה קפב

ג"ה וע"ד שיעור חמס הנה הנכון כפ"מ שהעלה בחט"ו מעיל לרקק ורקקתי אחריו בלמנו' דצ וכן הוא בלי פקפוק אך מה שהקט' חיד אספר לתלמו שיעור זה במאכליו' בזמנינו אעתיק לו מה שכתבתי בחירושי דק"כ כ"ח ע"א כל דבר שאינו מקבל טומאה וכו' וז"ל עיי' חוק' בטעמא דמלחא וז"ע ועיי' פלתי וז"צ. והנלע"ד דהנה הכ"מ הקשה לעהר כל הכתמים מנעם ס"ס ומי' הא צדוק של מטבחים לא עברה ובלפור לא נמנקה והמי' תורה דמספיקא לא נפקא דלמא עברה ולא אדעתה ולדיך לפרש עפ"י מ"ס ט"ז ר"ס ק"ז ונאי ס"ס הא זה הדי רוב דמים שמן המקור בהרגש' יולאים ומי' זמנחת יעקב אה"ג רוב דמים מן המקור בהרגשה והאי מרלא ארנשה אין כאן רוב והמקור והא"ס גם קו' שלי ויפה חי' כ"מ דהא לא עברה בשוק של טבחי' ואח"ל עברה ולא אדעתה א"כ ה"ג כוונת ארנש' ולא אדעתה והדי' לרוב דמים מן המקור ואין כאן ס"ס וא"ש דברי כ"מ:

במ"ס נדה ס"ו ע"א הויא איתחא דאחא לקמי' דר"י רכל אימת דהוה סלקא מטבילת מלוח הוה חזי דומא אחר טוואל דימת עירך עלתה דך לבי והצעלי ע"ג הנכה וכו' דאצ"ד צענר הוקחות והיכל קביעאל לה וקח לשעה ולא ליומא ויאי קביעותא דשעה מהני לה וכו' איכא למנמר הו' תליתא ההויא איתחא דכל אימת דהוה סלקא מטבילת מלוח וכו' והא חמס יום טבילתה לא הייתה קביעות פעמים מקדמת פעמים נואחרת וכו' טבילתה הוה לה שעה קצועה לראי' שכל עת שהיתה נכנת לעיר ומצומיה ונניסותם בה מיד היח' כוואה ואע"כ לא השג ר"י אלא לשעמה בלבד דהיינו שעה כניסחה לעיר אבל קודם שנכנסה לעיר המורה ש"מ שאם קצעה וקח לשעות ולא לימי' אינה חוששת אלא לשעמה בלבד עכ"ל והר"מ שם אומר וי"ו הס"ב וז"ל ומה שהביא ראי' מההיא איתחא דקלקא מטבילת מלוח הויה חזי' זה במעשה הי' תלוי' ולא בשעה שאם אין לה יום קצוע אין לה שעה קצועה ואין צוה שום דלוי' עכ"ל:

והמובן דק"ל לדאצ"ד דמעשה הטביל' הוה מעשה רבא בעין קפילה ויוחר מום ויש לתלות הוסת צוה אבל דימת עירך אקראי בעלתא הוא כמ"ס לקמן א"ה בשם הר"ן ולא תלין צוה וא"כ מיר שעלתה מטבילת מלוח הדי יועה מקוים שעמידה לראש ע"י מעשה זו ומילאסר כל העונה מיר ואיך המורה ר"י ע"ג הנכה אלא משום דהיה קצועה לה שעתה בעונת הטבילה אחר שחכנס לעיר ולא נאסרה אלא משעמה ואילך ומוכח דינו של הרמב"ם ז"ל אך הר"מ ס"ל אע"ג דדימת עירה אינו מעשה רבא כטבילה מ"מ תלין אובס המעשה בהכנסת שניהם טבילה ודימת עירה ונמלא לא הגיע זמנה עד אחר כניסתה לעיר ומשום שעדיין לא נעשה מעשה הגורם אבל זולת זה אין מקום לקביעות שעות נוספות כנלע"ד טעם פלוגתתם:

ובחי' ר"ן דגיה ס"ו סס כ' וז"ל לבי והצעלי ע"ג הנכה פ"י כיון שוקת זו דימת עירה הי' גורמת אינו אוקרד יומא אלא לשעה' כוסת של קפילות ושל אכילת שום ועור שוקת של קפילה וכוילא צו אינו נעשה אלא בימים וקפילות ורו כל אימת דהוה סלקא מטבילת מלוח הוה חזי דמא ולא ציוס ידוע ועור שאספר שאפי' בא ציוס ידוע אינו קובע שרימת עירה אינו דבר של קביעות כקפילה וכוילא זה אלא אקראי בעלתא הוא עכ"ל ובס"ט הקשה על מי' אומלעי מה צדק שאינו נקבע אלא בימי' וקפילות מ"מ כיון שראתה כמה פעמים מושפת לקפילות פ"א עכ"פ כוסת שאינו קצוע כדאי' נהנה' מי' ופקקו רמ"א צע"ע ס"י קפ"ע ס"א וצ"ד שם סקמ"ח ע"ש ומזה הוליה דר"ן פליג אהנה מ"י' וס"ל דוסת שעי' מעשה אפי' כמות פעמים לא ניחוש לן ולפ"ז מה דמושטי' לרואה מ"ח ע"כ לאו משום דראתה ג"פ איקבע וסח אלא משום דוסת ראי' ממחמ חשמים לא ויחרי' ע"י מעשה אובס א"ד ולפענ"ד לק"מ אהר"ן דהרי ר"ן ק"ל כהר"מ ה"ל דתלין המעשה צדימת עירה לא בטבילה שהרי כ' בחי' הראשון כיון שוקת זו דימת עירה גורמת וכו' וב"כ בחי' האחרון שדימת עירה אינו קביעות כוסת של קפילה וכו' ע"ש נמלא לפ"ז מאי דהוה ס"ד דהר"ן לומר דתאסר מיר אפי' קודם שנכנסו לעירה עד שהולך לב' חירולים ה"ל ל"ל דהוה קבדא דהקפילה שיש לו יום קצוע חיאסר מיר צהנן החמה של אוחו היום כיון שהיום עוולה לראות ע"י קפילה עכ"פ הא ניחוש ומפרוט מיר אפי' בלא קפילה וה"ג ה"ל לפרוט מיר אחר טבילה כיון שמתעבה עלולה לראות ע"י דימת עירה וע"י חירן ג' ח"י א' בקפילה נופי' אפי' יהי' לה יום קצוע אינה נאסרת אלא מקפילה ואילך ולא מנן החמה ג' אפי' תאמר בקפילה המורכב ליום ידוע מושטי' לו מהנן המונה כיון דיומא נמי גרם ונ"מ הא הכא אין לה יום ידוע אלא אחר סילוק טבילת מלוח כשחכנס לעירה לא נימא שחיאסר בין טבילה לכניסה לעיר אע"פ שצדק קבעה כמה פעמים דקו"ל דמושטי' לה בהנהגת מי' היינו לאחרי' אבל לא לפניו ואפי' חאמר שצדק המורכב מושטי' גם לפניו היינו צמורכב ליומים ידועים אבל לא צמורכב מטביל' ודימת עיר וטוב כ' לוי' טבילה כיוס ידועה ומ"מ דימת עיר אינס דקפילה ומב"ש חבא דשלסה סברות אמתי' דטבילה אינה כיוס ידוע ודימת עיר אינו בקפילה ואפי' יום ידוע וקפיל' המורכב אינו אוקרד לפניו אפי' איקבע כמה פעמים וכו' כוונת הר"ן וליחא לדיוקא של ס"ט ואין כאן מחלוקת בין הר"ן לנהג' מי' אלא וסח שעי' מעשה חוששים לו כוסת שאינו קצוע אם אידע לה ג"ס וכואה מי' כוסת שעי' קפילה הוא ומש"ה אינה מושטי' לו ב"א צב"י ואע"ג דלשיטת חוק' וסח שעי' אכילת שום ופלפלי' לא הוה כוסת' דמעשה אלא כוסת הנוק פיתק ועיטוט מ"מ וסח שעי' חשמים הוה מעשה רבא ואובס כקפילה ממש כמ"ס ש"ב ס"י קפ"ט סקמ"ח ומ"ס חוק' צב"ה ס"ו ע"א ר"ה ונאמנת וכו' דאפילו רבי מורה צדקא מ"ח דעבי' ג' זימתי כגון אכלה שום לא שיהי' כמו אכלה שום אלא שחכ"ס אחי אפי' באכלה שום מורה דני כמפורש להדי' למה שלא מנו חכמי' ג' א"כ

אלא אבתי ו"ל שעתא עברה צדוק ולא אדעתה דהוי מלחא רלא דמי' עלה ומה לה להשגיח אם עברה צדוק של מטבחים או לא ונשא"כ בהגשת נוספה לעומתה וטהרה צדאי עיני' ולזה סס כל הימים ולא שייך כ"כ ארנשה ולא אדעתה והדי' קו' לדוכתי' דה"ל ס"ס ולפי זה א"ש צע"ה' דאשה העוסקה בטירות בגדיים המקבילים טוואלה לריכה שפיר לתת לב על מקום עונייתה ושיצתה וכל פקיעה ופסיעה כי חוששים אפי' לספק הדוקים הנמלאים ולרם נבלה ושרץ וכל מילי והוה שפיר מלחא דרמי' עלה ואי אפי' חיתא לאו אדעתה ה"ג נימא ארנשה ולא אדעתה דחרייהו מלחא דרמי' עלה הוא וא"כ ארזא לוי' ס"ס ושפיר טמאו כחם בצנר המקבל עכ"ס טוואלת נעמי' שלדיכה לתת לב שלא חצוה לירי ננע לבן אדמדם ועיי' בפליה וק"ל:

והנה הרב אצ"ד הוה ק"ל דלא אמרו כמניס אלא לעהרות ולא לבעלה וראצ"ד חנה עליו ונלקח דק ניח ע"ב דאחרי' אין לך אשה שהורה לבעלה לעיב' לבעלה נמי חיישי' לכחמים וכן הגכחא ולפי הנ"ל נראה הע"כ דהר"ם הרמב"ם בהא שחלחן גזירת כחמים הי' שפיהו עוסקים צההרות מטעם הכ"ל ונמילא נאסר' נמי לבעלי' ועכשיו נמי שצטלו עהרות מ"מ דבר שאסר צמנין לדיך מנין אחר להחירו וצוה א"ש הא דצעינן שיעור גרים אע"ג דצמנינו לא אשכחן מאכולת כה"ג מ"מ אין לך אלא מה שאסר צמנין הראשון שהי' מאכולת גדול כגרים הקלקי ואע"ג רליכא עכשיו כהאי גוונא מ"מ עכשיו צלא"ה ה' לנו למהר כל הכחמים רק שח"א להחירו ונה שאסר צמנין הראשון וכיעור קטן לא נאסר ונעולם וא"ש הכל צע"ה' עכ"ל בחי' [ועיי' צמי' ק"פ]:

תשובה קפג

נשאלתי אשה אחת ונבכרת ואחר מלאות לזכר טבלה ומשמת ויהי צבוק מלאה דס על החלוק וציוס ה' לנשת לצנוח וספר' ז' נקיים וטבלה ומשמת וסו צבוק מלאה דס על החלוק וסו לצנוח לאחר י"ב יום טבלה וברקה עלמה מיר אחר החשמים צעד וראתה עליו טיפי דמים וכן עשהה עור ג"פ ובכל פעם צדקה מיר אחר חשמים ומלאה על הער טיפי דמים נמלא בין הכל וי"ן פעמים עד על החלוק צבוק וד"פ על הער ואינה מרגשת שום כאב בשעת חשמים דק ונמנת שמי המקוה קרים ונמנת ציעתוחא כל פעם ציוס קודם שירדה לטבול הרגשה דבר מה בצננת מחמת הרעדה ובפעם הששי חמתו לה המקוה ועמה הגיעה נפשה לטבול מה משפעה מהיום והלילה:

שוכ"ס לה"ה הרב המה"ס המופלג צמורה כס"ח ונהו' משולם גי' אצ"ד דק"ק נאדיערע יע"א:

ג"ה הגיעני נידון אשה אחר לירה דאשונה ראחה דס מ"ח ומש קמוך על ער הקינות כמה פעמים והי' כל פעם צליל טבילה אלא שטבלה במים קרים והאשה פחדה מאור מקירות המים עד שכל פעם אחתה רחמ וכו' המעיס שקורין קיימין' עד שבאחרונה חמתו מי המקוה ונימא ראתה ע"ת ככל' ומתספק דומכ"ת אם יש להחירה צליל שני אחר טבילה מכאן ואילך כי כן דעת מנחת יעקב ס"י קפ"ג דלא כאמונת טוואל דאוקרד ופד"מ שפיר חזי דברי הגאונים הללו והוסיק נופך מרלי' ומהה חששתי בכל האחרונים שאחריו ה"ה הגאון צב"י כ"ס הנכונה מפארת ישראל ואחרי' צב"ט והגאון צמנת דעת וס' חכמת ארם ואין דן דינו למזור כולם לווחו כי כדוכיא על קולתו של צמנתי' ומתו לוי' מאה עוכלי בעוכלי ומי ירום ראש להקל בלי לירוק קולו' אחרות ומעטים המה וממש אסר

באר הגולה עם ציונים מוה"ר

קו שפתי כהן

יורה דעה קצ הלכות גדה

טורי זהב

כג. נתימא שם דף י"ט (ע"א):
 כד. טור ועתה טען וכן כתב הרשב"א (מו"ק ה"א פ"ג) שער ד' י"ג ב' ב' כבכ"א ראשונה בש"ט ראב"ד נשגל הנפש, שער הכתמים סימן ג' כל"ה ט"ו מפשיטתא דלעילא דרב ירמיה (מה"ש, ח"א) מנתימא דעל בש"ה וכו' א"ע דדמי לה דחולא לאו מילתא היא: כד. לשון הרמב"ם שם פ"ג סי' מהלכות איסורי ביאה ד"ו פ' ודעתה ה"ט אומרים דלעיל [פ"ק י'] כה. כתימא דשמואל שם דף י"ו (ע"א) [פ"ג] וכו' נתימא במשנה שם דף י"ט ע"ב, רבינו מנחם ה"ט ג"כ שם פ"ט סימן ג' ס"ג ב' והרמב"ם [איסורי ביאה ע"ו] והרשב"א [מורה הי"ט הלכות פ"ג] שער ד' כ"ג ב' הק"ל כ"ג [וה"א] [פ"ג]:

יג דהני מ"צ ב"ו. כתב בעטרת וה"ז [ל"ט פ"ק] ונראה לי אפילו לכב"א ראשונה דלעיל פ"ק ו' כ"ו. זה פשוט, וכדאיתא ברשב"א [מורה הי"ט פ"ג] שער ד' י"ג ב' וטור וז"ל יוסף [עמוד ל'] עיין שם. אלא נראה לי דוקא לכב"א ראשונה, אבל לכב"א האחרונה בלי צירוף טמאה בכל שהיא, וכדאיתא ב"ב ע"ש: יד כתב הנמצא ב"ו. כתב הב"ח [עמוד ל' ד"ה] ונשגלן פ"ק] קשה ממה נפשך, דאם נפרש לשון זה כפירוש הב"י כאן [עמוד ל' ד"ה] ויטען דבבשרה אפילו פחות מגרים טמאה ללא חליטין בכנה, קשה על פסק השלחן ערוך דכתב בפ"ק ח' ד"ש אומרים כשנמצא על בשרה מצטרפין, ואחר כך כתב לשון הרמב"ם [איסורי ביאה ע"ו] פ"ג כ"ה דתמחיר טפי בבשרה דלפילו בטפה אחת טמאה בלי צירוף, ואם נפרש לשון הרמב"ם כזה כמשמעת להדיא מדברי הרשב"א [במשמרת ה"ט] נתימא שער ד' י"ג ב' דלא אמר הרמב"ם שהיא טמאה בכל אלו אלא בדאיכא כגרים ועוד, אבל טיפין קטנים אין מצטרפין אפילו נמצא

שכיח שיהיה סמוך לגוף כל כך ולא מריח ריחו, וכתב אחר כך שיש לדחות לומר כן, והביא עוד דברי הרב המגיד [איסורי ביאה ע"ו, כ"ג] שהביא דברי רשב"א, וכתב עליהם שהרמב"ן ורמב"ם לא חילקו בין שכיח או לא, אפשר דבבשרה לכו אפילו בשכיח אין חילוק בין דמריח ולא אמריח אפשר שהריחה ולא אדעמא כ"ו. ולענין הלכה נראה, כיון שהרשב"א מפרש כן בהדיא להקל, ודברי הר"א מנוארים כן לפי פשוטן ומשמעותן, וכן כתב דברי משה [א"ח] בשם רבינו ירוחם [נתימא כ"ו ח"ג ר"ל, ד] דשכיחי פשפשים שמיין חלוטין בהו, וככתמים שומעין להקל, על כן נראה דנמקום דשכיחי טובא פשפשים יש להקל ולחלוט בהו הכתמים עד כמורמוס, כן נראה לי. ושירוש חורמוס הוא מין קטנים עגולה, וכתב כמעט קטנה. ומבואר ב"י [שם ד"ה ואיתא] דנמקום דחלוטין בפשפשים אין חילוק בין ארבו כרמבו או לא:

יז עד בתורמוס (פירוש מין ממיני הקטניות שהוא מר ובלע"ז לופינ"ו, רש"י ביצה כ"ה, ב' ד"ה חורמוס):
 ח א"ח בכתם במקום אחד כגרים ועוד "אף על פי שיש שם (י"ט) טיפין הרבה סמוכין זה לזה עד שאם נצטרפם יש בהם יותר מכגרים מהורה שאנו חולין כל טיפה וטיפה בכנה עד שיהא בו כגרים ועוד במקום אחד "י"ט ויש אומרים יג דהני מ"צ ב"ו בשנמצאו על הלוקה אבל אם נמצאו על בשרה (י"ט) מצטרפין לכגרים ועוד:
 טז "י"ד כתב (י"ט) הנמצא על בשרה שהוא ארוך ברצועה או עגול (י"ט) או שהיו טיפין טיפין או שהיה אורך הכתם על רוחב יריכתו או שהיה נראה כאילו הוא מטפה למעלה הואיל והוא כנגד בית תורפה (פירוש גנאי הוא והוא כנוי לערוה, ערוך ערך הר"ק י"ט) טמאה ואין אומרים אילו נטף מן חגוף לא היה כזה:
 יז כ"ה [כ"א] ו"ו בכתם שנמצא על (י"ט) דבר ט"ו (י"ט) שאינו מקבל (י"ט) טומאה (י"ט) לא גזרו

בבשרה, אם כן הוא מיקל טפי מיש אומרים, דל"ט אומרים אם יש בכל העיפין שבבשרה כגרים ועוד טמאה, ולהרמב"ם אין הפרש בין חלוקה לבשרה וכן טיפין קטנים אין מצטרפים ומהורה, אפילו יש כחולין יותר מכגרים ועוד, ונדולים אם יש באחת מהם כגרים ועוד טמאה, עכ"ל. ודבריו חמוקים, דהיאך אפשר לומר דהרשב"א הבין דעת הרמב"ם כן, הרי הרמב"ם כתב בפירוש בפרק ההוא לעיל מנייה דבין ו' מה בין כהם הנמצא על בשרה לכהם הנמצא על בשרה אין לו שיעור כ"ו (והשיבו הרמב"ם שם, וכן רבינו ירוחם סי' כ"ו ע"ג ר"ל, ב' והר"ב המגיד י"ט דבריו שם על נכון), וגם היאך אפשר להוציא שום משמעות מלשון הרמב"ם זה דלפילו פחות מכגרים טמאה, הלא לא העתיק אלא לשון הש"ס ונתן, וכן שאפשר לפרש לשון הש"ס כן לפי שם לשון זה. ומה שכתב הב"ח דאם נפרש לשון זה כפי פירוש בית יוסף כאן בבשרה אפילו פחות מכגרים טמאה כ"ו, הגה הב"י כאן אחר שהביא לשון הרמב"ם ששקעף זה הביא לשון הרמב"ם נתימא שם סימן ג' וכתב ח"ל, ומשמע מלשון הרמב"ם דבבשרה ליה דכתם שעל בשרה אפילו פחות מכגרים טמאה וכדברי הרמב"ם שכתבתי לעיל כ"ו. והבין הוא דרנונו לומר דהרמב"ם דבשקעף זה, וזה אינו, דאם כן מהו שכתבתי לעיל, הוה ליה לומר שכתבתי נטמון. ועוד, מאי וכדברי הרמב"ם כ"ו, דמשמע דבבשרה הרמב"ם מנוארים יותר מדברי הרמב"ם, אדרבה דברי הרמב"ם מנוארים יותר, שכתב דלא חלוטין כהם מלכות, והרמב"ם לא העתיק אלא הש"ס, אלא מה שכתב וכדברי הרמב"ם שכתבתי לעיל רנונו לומר שהביא לעיל [עמוד ל' ד"ה] דברי הרמב"ם ה"ל שכתב דבין ו' דכתם שעל בשרה אין לו שיעור, ואם כן אדרבה משמע מדברי הב"י דבבשרה הרמב"ם אלו ששקעף זה אין הכרע. וכן הרשב"א במשמרת ה"ט שם לא כתב דבבשרה ליה להרמב"ם דאינה טמאה אלא בכגרים ועוד וכמו שכתב הב"ח, דהא ודאי ליתא, וכמו שכתבתי, רק כתב שם שהרמב"ם מפרש גם כן בעיא דבש"ס לא לענין צירוף אלא לענין איך אמריח אילו נטף מן הגוף היה כזה או לא, אלא שהרשב"א עצמו סבירא ליה שם דאינה טמאה אלא כגרים ועוד, עיין שם מבואר כך להדיא, אבל לענין השיעור אין בדברי הרמב"ם אלו הכרע כלל, ומעתה דברי התחבר כדורים ואין בהם קושית כלל: ט"ו שאינו מקבל טומאה כ"ו. (י"ט) עיין ברמב"ם הלכות כלים [פ"ק א' ג'] מה הן הדברים "אין מקבלין טומאה:

הגהות והערות

ט"ו ביאור מ"לם זה דכ"ט נתימא דמ"ד כ"ב כ"ב (נבל טעלה) ואין דב"ר וינלאה ע"ד ועוד. הנהגה פירוש בית המשפט הוא כיון לנראה. ונראה שכתב הט"ל שיהי שירוש זה מין שהוא נספר מהשנה תרומות פ"ה משנה ח' אם הייה מונח במקום מרובה יריחה נמקום הנהגה. חייב דמורה הוא הי"ט מונע, וי"ב חוקטות י"ט ט"ו נ"כ פ"ה משנה א':
 ט"ז התוספות י"ט ט"ו כתב בפ"ק דב"ר ומיהו יש לומר מיהו דהי מתלמ, ועל כן מקבל טומאה. וכן נראה מביאורו על המשנה שם פ"ק ח' משנה ט"ו ד"ה מן הי"ט:
 י"ז בכתבם אר"ט דב"ק המ"ט כ"ב וי"ל וי"ד הוא דבר "המקבל" טומאה, ופי"ג דלא כמדרי טהרה. ובנינו א"ט ליתא. אף במהורות ואלקוטא תקל"ה הטקס "אל"ט נמצא על י"ד של" ע"י צ"ה וקטע טובה":

ערך לחם למהריק"ש

ע"ה י' כתב כ"ה. טהרה:

ביאור הגר"א

[י"ט] [פ"ק] ויש אומרים כ"ה. כנזכר לעיל ע"ה י' ופסקו הפוסקים הבעיא לחומרא, דמשא דברייתא [וזה נ"א] משמע כל פסק. ועוד, דבדלמא דחייב ליה. וכן כתב בסעיף ט"ו [כ"ג] [פ"ק] או שהיו כ"ו. לשון הרמב"ם [איסורי

באר היטב

(ח) מצטרפין. כתב הש"ך [פ"ק י"ג] וזה למצד הראשונה נשקעף ו', אבל למצד אחרונה בלי צירוף טמאה בכל שהוא: (ט) בומאה. עיין ברמב"ם הלכות כלים מה הן הדברים שאין מקבלין טומאה, [ש"ך פ"ק ט"ו]:

ג"ליון מהרש"א

(ו) [שם] פ"ק י' בכתם שנמצא על דבר שאינו כ"ה. כמשותף נדע כיהיה חלק א' חלק יו"ד סימן ג"כ. נהן טעם לכ"ה: (ז) [ש"ך פ"ק ט"ו] עיין ברמב"ם הלכות כלים. וס' לימא דמיר אלו מקבל טומאה, ו"ע עיין ג"כ ש"ך פ"ק ט"ו:

אוצר מפרשים

י"ט [ש"ך פ"ק ט"ו] [ש"ך פ"ק ט"ו] וכתב בפ"ק טהרה [פ"ק י"ט] דב"ר וי"ד שאלו איך מקבלות טומאה, ודלא כמו שכתב בנודע כיהורה תינא וי"ד סימן ק"ח, וזעלמ ממנו לשון רמב"ם פ"ק ב' מכלים הלכה א', וגם בספר חכמת אדם כלל ק"י"ג אוח ח' מקל"י ב"ר, ע"ש. ושם מבואר בסדרי טהרה סימן זה פ"ק י"ט.

נראה לי רהוה ליה כמו כלי גללים, אע"פ שחלחלו אוכלין שחיו מקבלים טומאה מחמת עצמם, אחר שנמחו ונמאסו שוב אינם מקבלים טומאה, וכן היינו מירוח, ועוד מעשה עץ שימוש כבחולין ק"ט ע"א. ועיין תשובתי וחתם סופר חלק ששי סימן פ"א, ת"ע בתוספות יום טוב פ"ק ב' דכלים משנה ה', ע"ש: (חתם סופר)

שבעה נקיים^(ט) וצריכה בדיקה כאשר נכתב בשער הספירה והבדיקה^ה.
 ט וגראה לי אע"פ שהחמרנו על הכתם ועשינו אותו כראיה לענין שבעה נקיים ולכל דבר, אע"כ לא נחמיר עליו לחוש^ט ליום מציאת הכתם כמו שהיא חוששת ליום ראיה. ועוד אני אומר שאין הכתמים קובעים וסת ולא עוקרים וסת חוץ מכתמי העד הברוק לה שהן מטמאין בכל שהן, והרי הן כראיות לכל דבר.

סימן ד

הנה כתבנו דיני הכתמים לכל תוצאותם ולכל מחלקותם. ונמצאו בכללן תשעה דינים מחולקין.

הדין הראשון הוא הכתם שהוא ממין טהור כגון ירוק ולבן שהן טהורין בכל מקום^(א). והדין השני הוא הכתם שהוא ממין טמא אלא שהשאלתו לנדה או שלבשתו בימי נדתה היא טהורה וחלוקה טמא. ואם השאלתו לסופרת שבעה שלא טבלה, היא טהורה וחברתה מקולקלת^(ב). והדין השלישי הכתם הנמצא בחלוק הברוק לה שיש בו מקום טמא ומקום טהור כגון למעלה מן החגור ולמטה מן החגור, והמקום הטהור טהור לגמרי אע"פ שאין לה במה לתלות^(ג). והדין הרביעי הכתם הנמצא במקום הטמא אם יש לה במה לתלות תולה ואפילו שיעור מרובה^(ד), מכל מקום אינה תולה אלא מעין אותו המין^(ה). והדין החמישי אע"פ שאין לה במה לתלות תולה כגריס במאכולת^(ו) ואינה תולה בה אלא כתם אדום. והדין השישי שיש מקום שאין חוששין לכתמין בין מרובה בין כמועט בין שחור בין אדום, כגון עיר שיש בה חזירים^(ז) וחלוק שאינו ברוק^(ח). והדין השביעי שיש כתם שאין לה במה לתלות והיא תולה בו יותר מכגריס, כגון שנמצא מאכולת רצופה באותו כגריס ועוד^(ט). והדין השמיני הכתם הנמצא בעד הברוק לה שברוקה בו בלילה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם, בין עגול בין משוך טמא במשהו^(י). והדין התשיעי אם בדיקה בעד הברוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת^(יא) ולמחר מצאה עליו דם, עגול טהור עד שיהא בו כגריס, ועוד משוך טמא בכל שהוא^(יב).

ע"כ השגתי בדיני הכתמים, בין הטמאים ובין הטהורים.

נשלם שער הכתמים.

תהלה לעושה פלאים עצומים.

ציוני הלכה
 הב"ט. ט. ט. קל סע' נה.
 הדין החמישי. פרט ס"ק י.
 נ"ל ס"ק ט.

מסורת הראב"ד
 (יז) זמנאי בהשנות רבנו על
 הרמב"ם פ"א הל' יא. וע' ה"ב
 שם.

(א) ס"א הל' א
 (ב) ס"א הל' בכו
 (ג) ס"א הל' אה
 (ד) ס"א הל' עג
 (ה) ס"א הל' י
 (ו) ס"א הל' ה. יז כא
 (ז) ס"א הל' יג
 (ח) ס"א הל' כ
 (ט) ס"א הל' יב
 (י) ס"א הל' כ
 (יא) ס"א הל' א
 (יב) ס"א הל' א
 מהוונותיו ס"א הל' א

בדיקה כל שבעה. והנה לדעת רבנו דין זה תלוי בפלוגתא דאמוראי, ע' השגותיו לרמב"ם פ"ט הט"ו.
 כט. לא נחמיר עליו לחוש. פ"ח חשש וסת שאינו קבוע.

כח. צריכה בדיקה כאשר נכתב בשער הספירה והבדיקה. צ"ב. והנה בשער הנ"ל לא מוזכר כלל דיני כתמים. ונ' ככוונת רבנו שצריכה בדיקה באותו אופן שיכתב בשער הספירה והבדיקה. והיינו בס"כ הל' ג. ומשמיענו בזה דגם בכתמים כפיא

עצמה אחר פשיטת החלוק שנמצא בו הכתם, כן נראה לענ"ד. ועיין מה שכחתי לקמן סעיף (מ') [מא שם ד"ה בשו"ת] על חשבות המחבר פנים מאירות מזה:

כתב בשו"ת מעיל צדקה סימן נ"ט, אשה אחת שבדקה עצמה תוך ג' ימים של נקייתה בעד שאינו בדוק לה ומצאה עליו כתם פחות מכגריס והוא עגול, אם יש לתלות במאכולת דשכיחי, או נאמר דעד כאן לא הקילו התרומה [סימן צב] ומרדכי [שבועות רמז תשלח] בכתם פחות מגריס ועוד תוך ג' ימים אלא במצאה בסדין או בכחונתה שאי אפשר להזהר, כמו שכתב התרומת הדשן סימן רמ"ט, אבל בעד, איהי דאפסדה אנפשה. והשיב וז"ל, מסברא אני אומר שחולה בכינה, ולא אמרינן דבעינן שבעה נקיים ברורים אלא בכתם גדול, אבל כל מאי דתלינן במאכולת, כיון דעל כל פנים לא מטמא כתם קטן כזה הנמצא בסדינה וחלוקה, הכי נמי בבדיקת העד. והאריך עוד שם להוכיח סברא זו, וכל ראיותיו יש לדחות, ע"ש. וי"ל דשאני חסם דאינו אלא מדרבנן כיון דלא ארגשה, מה שאין כן בבדיקת עד דאיכא למימר דארגשה וסברה הרגשת עד הוא, וכמו שכתב במשמרת הבית שהבאתי לעיל בסימן קפ"ג [ס"ק כ ד"ה ובאמת נעלם]:

ואע"ג דקיימא לן דאף ע"י בדיקת עד בעינן כגריס ועוד היכא דלא היה בדוק לה, וכמבואר בסעיף זה, י"ל דוקא היכא דאיכא נמי חזקת טהרה של אשה, מה שאין כן תוך ג' ימים למאי דסבירא להו להני פוסקים דכל זמן שלא נרע שפסקה מעינה ג' ימים היא בחזקת מעין פחות וטמאה, וטפי איכא למחלי שהוא מגופה, אם כן הכי נמי אין תולין במאכולת. ובעל כרחך צריך לומר דהטעם הוא דמוקמינן להאשה בחזקת טהרה, דהא בעד שאינו בדוק אם בדקה אח עצמה דכולי עלמא סבירא להו דבעינן כגריס ועוד. הא פחות מכגריס ועוד טהורה, ומשמע מכל הפוסקים דבזה אין לחלק בין משוך לעגול דאפילו משוך טהורה, וקשה אמאי הא ספיקא דאורייתא הוא דלמא ארגשה וסברה הרגשת עד הוא, אלא ודאי הטעם דמוקמינן לאשה בחזקת טהורה:

מיהו בהא י"ל דלאו משום חזקת טהרה של אשה מטהרים, אלא כמו שכתב בב"י כאן [עמוד קט דיבור ראשון] כיון דלא ארגשה ונלים לדבר דמעלמא אחיא, ואע"ג דאיכא דהרגישה וסברה דהרגשת עד הוא, מכל מקום לא שכיחא הוא, אלא היכא דליכא למיתלי במידי אמרינן ודאי הרגישה וטעמה וסברה דהרגשת עד הוא, משום דחזקת דם שבא בהרגשה, אבל היכא דאיכא למיתלי דמעלמא אחיא ניחא טפי למיתלי דמעלמא אחיא מלומר שטעמה, וכמו שכתבתי לעיל בסימן קפ"ג [שם ד"ה אלא], או מטעם ספק ספיקא תלינן דמעלמא אחיא, וכמו שכתבתי שם [ד"ה וטעמא], ואם כן הכי נמי בעד שאינו בדוק אם בדקה את עצמה בו, דלכולי עלמא בעי כגריס ועוד, נמי טעמא הואיל ולא הרגישה ואיכא למיתלי במאכולת תלינן, ולא מטעם חזקת טהרה דאשה. ואף על גב דהב"י [שם] כתב דדוקא בעגול תלינן אבל לא במשוך, היינו דוקא בבדיקה בעד הבדוק והניחתו תחת הכר וכסת, או שנתעסקה סמוך למקום שהעד שם במיני דמים, בהא הוא דלא תלינן אלא בעגול שאינו דרכו להיות משוך, כיון דלאו על ידי קנוח אחיא, מה שאין כן בעד שאינו בדוק יש לתלות אפילו במשוך במאכולת. דלמא ע"י קנוח דם מאכולת אחיא. ולפי זה י"ל בדרון שכתב המעיל צדקה תלינן נמי מטעם דלא ארגשה, מכל מקום אין לנו ראיה להקל, דוודאי אין ללמוד כתם שע"י בדיקת עד מכתם הנמצא שלא על ידי בדיקה. דאע"ג שהקילו הספר התרומה והמרדכי בכתם הנמצא שלא ע"י בדיקת עד בפחות מכשיעור אפילו תוך ג' ימים, מכל מקום ע"י בדיקת עד י"ל דטמאה, כיון דליכא חזקת טהרה דאשה כיון שהוא תוך ג' ימים, והא דאמרינן בעד שאינו בדוק רבעי כגריס ועוד מיירי בדאיכא חזקת טהרה דאשה:

בחזרת הכית הארוך [בית ז שער ד יט, א] דקושיית המקשן היא לטהר לגמרי, וכן הכין הב"י בדעתו, וכמו שכתבתי לעיל סימן קפ"ג נשם ד"ה ובאמת דברין, וא"כ קשה איך אפשר לטהר לגמרי, דהא ספק דאורייתא הוא דלמא ארגשה וסברה הרגשת עד הוא או הרגשת שמש הוא. ואין לומר דמוקמינן ליה אחזקת טהרה דאשה, דהא במסכת שבועות [יח, א] מוקים לה להך מתנייתא בסמוך לוסתה, והתוספות כתבו במסכת קדושין דף ע"ט [ע"א ד"ה ושמואל] דביומא דמשלם לנערה שיתא ליכא חזקת נערה, כיון דבאותו יום עבדא להשתנות, וא"כ הכי נמי כיון שהוא סמוך לוסת אין כאן חזקת טהרה לאשה. ואין לומר דכל זה אי וסתות דאורייתא, אבל אי וסתות דרבנן לא אמרינן דעביד להשתנות ואיכא חזקת טהרה, דזה אינו. דהא רבי וירא הוא משני [נדה יד, א] אהאי קושיא אותו מקום דחוק הוא וכו', ורבי זירא סבירא ליה לקמן דף ט"ז [ע"א] דוסתות דאורייתא, וא"כ מסתמא מוקי מתניתין נמי דסבירא ליה וסתות דאורייתא, ולדידיה ליכא כאן חזקה. אלא ודאי דהיינו טעמא דתלינן במאכולת, כיון דלא ארגשה תלינן כמה דמצינו למחלי. ואין לומר אכתי קשה איך אפשר לומר דהיינו טעמא הכא דתלינן כיון דלא ארגשה, הא בפרק הרואה כתם [שם נו, ב] מוקמינן להאי מתניתין דארגשה ואימר הרגשת שמש הוא, ואם כן כיון דארגשה אמאי נקל לתלות במאכולת, י"ל דלאו דוקא מוקמינן התם בארגשה, אלא הוא הדין דמתניתין מיירי בלא ארגשה אלא דאנן אמרינן שארגשה וטעמה, וכמו שכתב במשמרת הבית שהבאתי לעיל [ד"ה כתב בשו"ת], וכמו שכתב בשו"ת שב יעקב [נח"א סימן לו], ובספר כרחי ופלתי סימן קפ"ג [הפארט ישראל ס"ק א] כתב ד"ל דכך הפירוש בגמרא התם, וא"כ המקשן הכא נמי סבירא ליה דמתניתין סתמא קחני ומיירי בין דארגישה ובין דלא ארגישה, ומשום הכי מקשה ראם לא הרגישה אמאי לא נתלה במאכולת. ויש לדחות זה, גם אין דברי רשב"א מוכרחים לפרש כן דסבירא ליה דקושיית המקשן וליחוש קאי לטהרה לגמרי. ועיין מה שכתבתי לקמן [ס"ק טז]:

ולפי מה שכתבתי לעיל בסעיף ל"ג [ס"ק נה] דאשה שלקחה קצוות מכתונת שהיא לובשת בו ובדקה את עצמה בלי ראות תחלה אם אותו מקום של הכתונת היה נקי מרס מאכולת, ומיקרי עד שאינו בדוק, דאע"ג שהיה בדוק לה קודם שלבשה, מכל מקום כיון דשכיחי מאכולת בכחונת שלובשת מיקרי לענין זה אינו בדוק, וגרע מאלו היה בדוק ואח"כ היה מונח בגלוי, דלא שכיחי מאכולת, מה שאין כן בכחונת שלובשת, כל זה לאחר ג' ימים, אבל תוך ג' ימים של ז' נקיים יש להחמיר. מיהו אם הוא עגול י"ל דתלינן לעולם, לפי מה שכתב הטור [עמוד קח] דעגול ודאי מן מאכולת הוא, וחזקת קנוח הוא משוך, וכיון דדין זה דתוך ג' ימים אינו אלא חומרת האחרונים, דמדינא כיון שפסקה בטהרה היא בחזקת טהורה עומדת, יש לסמוך להקל על זה בעגול, אבל במשוך אע"ג דבעד שאינו בדוק אין חילוק בין עגול למשוך כמו שכתבתי לקמן [ס"ק סב ד"ה אינה], מכל מקום תוך ג' ימים יש להחמיר:

→ עוד ראיתי מלחא דתמיה בשו"ת הנוכר [מעיל צדקה] סימן כ' וז"ל, והיותר נראה לומר דמשום הכי פשיט ליה לרבי חייא [יד, א] דאמר אי אתה מודה שצריך כגריס ועוד, דלכאורה לפי מאי דמפרש החוספות [יד, ב ד"ה בעד] שהיה בדוק לה זה ימים, אפשר לומר דגם כגריס לא צריך, אלא ודאי דפשיט ליה בזה השיעור דצריך על כל פנים משום דכל שהוא בפחות מכגריס וודאי לא גזרו רבנן, דעל כיוצא בזה לא היתה גזירתם אע"ג דוראי מגופה אחיא, כל שאינו ע"י בדיקה אלא מציאת כתם, וכמו שלא גזרו על הכתמים בבגד צבוע וכיוצא בו, להכי פשיטא ליה דבעינן כגריס ועוד, וגם רבי מודה לו בזה, ומשמעות לשון הטור [עמוד פז] נמי משמע הכי, דכתב לא גזרו חכמים על כתם פחות מכגריס, עכ"ל:

ולא ידעתי מה קאמר, דהא הכא נמי ע"י בדיקה הוא, כדאמר בדקה בעד שאינו בדוק כו', וא"כ אכתי קשה מאי אמר רבי חייא אי אתה מודה, דלמה פשיט ליה כמו כן, דהא כיון דהיה העד בדוק לה לפני ימים ואח"כ היה מונח כמקום מוצנע, וכמו שכתבו החוספות, א"כ וודאי מגופה אחיא, וכיון דהוא ע"י בדיקה טמאה, וחו, מה

ולכאורה יש להביא ראיה לדברי המעיל צדקה דתלינן במאכולת אפילו ע"י בדיקת עד ואפילו היכא דליכא חזקת טהרה, מהא דמקשה הש"ס [נדה יד, א] אמתניתין דנמצא על שלה כו' וליחוש ודלמא דם מאכולת הוא, ולפי הנראה מדברי הרשב"א

שכתב דהכי משמע לשון דלא גזרו דאפילו אי ודאי מגופה אחיא (ו) כיון שהוא בפחות מכגריס ועוד טהורה, ולדעתו צריך לומר הא דאיתא בגמרא ובפוסקים טעמא דבעינן כגריס ועוד משום דתלינן במאכולת הכי פירושו, כיון דכל הסדינים מלאים מדם מאכולת ולא חמצא בת לאברהם אבינו שתהיה יושבת תחת בעלה, משום הכי לא גזרו כלל על פחות מכגריס ועוד אפילו אי ודאי מגופה אחיא, משום לא פלוג, כיון דשלא בהרגשה חזיא טהורה מן התורה אלא מדרבנן טמאה, הם אמרו והם אמרו. ועל פי זה היה ניחא מה שהפוסקים סתמו דבריהם דכתם בפחות מכגריס טהורה ולא חלקו בין כתם שחור לכתם אדום, דהא במאכולת לית לן למיתלי אלא כתם אדום. וכמו שכתב באמת בספר בעלי הנפש שהבאתי לעיל (ס"ק י"ד"ה וכשו"ת), אלא ודאי דסבירא להו להפוסקים כיון דחכמים לא גזרו על כתם בפחות מכגריס ועוד אפילו היכא דליכא למיתלי במאכולת אפילו אי ודאי מגופה אחיא, שוב אין לחלק בין כתם לכתם, אלא בכל המראות כתמים לא גזרו עד שיהא בו שיעור:

ובאמת כן נראה מספר מנחת יעקב דסבירא ליה כמו שכתב המחבר הנ"ל דלא גזרו על הכתם בפחות מכגריס ועוד אפילו אי ודאי מגופה אחיא, שכתב בריש סימן קפ"ג (תורת השלמים ס"ק א) אמה שכתב המחבר בשו"ע אשה שיצא דם ממקורה בין באונס בין ברצון טמאה והוא שחרגיש ביציאתו וכו', וז"ל, ואע"ג דמתבאר לקמן סימן ק"ץ דאע"ג דלא הרגישה רק בכתם בעלמא על גופה או על חלוקה טמאה, היינו כשיעור גדול כגריס ועוד, כמבואר לקמן, והמחבר דבא לומר שהיא טמאה אפילו בטיפת דם כחרדל, על כן כתב סתם והוא שחרגיש, וזה ג"כ כונת הטור שהוא כלשון המחבר, עכ"ל. ולכאורה אין לדבריו שחר, דהא דפחות מכגריס ועוד טהורה היינו משום דלא ידעינן אם נפיק מגופה, משום הכי תלינן במאכולת, אבל אלו ידעינן דמגופה אחיא אפילו כחרדל טמאה, אפילו בלא הרגשה טמאה מדרבנן, והמחבר שכתב אשה שיצא דם ממקורה בין באונס בין ברצון טמאה משמע ידיעין כודאי שיצא ממקורה, א"כ קשה למה התנה דוקא שחרגיש, אלא ודאי צריך לומר כמו שכתב הש"ך (שם ס"ק ב) בזה דהמחבר מדאורייתא קאמר דאינה טמאה אלא א"כ שחרגיש. ועל כרחק סבירא ליה כמו שכתב המחבר הנ"ל דבפחות מכגריס ועוד אפילו ודאי מגופה לא גזרו. והכי נמי משמע מספר אורח מישור דיש סימן זה (אות א) דסבירא ליה כמו שכתב המחבר הנ"ל ובעל ספר מנחת יעקב:

והענין דאין דבריהם נכונים, דדוקא היכא דאיכא למיתלי במאכולת הוא דטהורה, אבל אם ודאי מגופה נפיק אע"ג דשלא בהרגשה אחיא טמאה. וכן הוא לשון הברייתא (שם נח, ב) שממנה מקור דין זה, עד כמה היא חולה עד כגריס של פול, ולא אמר עד כמה היא טהורה, מוכח דדוקא היכא דהוא ספק אם יצא מגופה או לאו כהא הוא דחולה, אבל היכא דודאי נפיק מגופה טמאה. וכן כתב בתורת הבית הקצר (בית ז שער ד טו, ב) וז"ל, פחות מכן חולה אותו דם בדם מאכולת, עכ"ל. וכן כתב בספר כרתי ופלתי סימן קפ"ג (שם). ומה שכתב בתשובה הנ"ל מדכתב הטור והמחבר לשון לא גזרו על כתם בפחות מכגריס וכו' משמע דלא גזרו כלל אפילו כודאי נפיק מגופה, כהאי גוונא דקדק הש"ך בריש סימן זה ס"ק ג' גבי קטנה, מדכתב לשון לא גזרו משמע דלא גזרו כלל, וכבר כתבתי (ס"ק ז) דמוכח מלשון רש"י דדוקא היכא דאפשר למיתלי שמא עברה בשוק של טבחים ולא אדעתה, הא לאו הכי טמאה, וא"כ אין להמציא דין חדש מדקדוק לשון זה נגד משמעות הברייתא הנוכר, והכי משמע מסוגיא דכאן. וכן נראה ממה דסבירא ליה להרמב"ם (איסורי ביאה ט, ו) ורסיעתו דעל בשרה אין צריך שיעור, והטעם כתבו הגהות מיימוניות (אות א) משום דלא שכית מאכולת בגוף, מכואר דהיכא דליכא למיתלי במאכולת טמאה. ודוחק לומר דשאני גוף דלעולם בדוק הוא אצל מאכולת, מה שאין כן בכתם הנמצא על כגד, דכיון דעל פי הרוב איכא למיתלי במאכולת משום הכי אמרו דלא פלוג דאף היכא דליכא למיתלי במאכולת טהורה, דזו דוחק:

מיהו יש לעיין הא דקיימא לן דפחות מכגריס ועוד תלינן במאכולת, מכל מקום אין הכתמים שוים כזה, דלפעמים הדם נצרך

ונקווה במקום אחד ואם היינו ממחקו הדק היה מתפשט יותר מכגריס, אלא לפי שהוא נצרך והוא גוש ועב מעט הוא פחות מכגריס, אם נשער כמו שהוא עתה שהוא פחות מכגריס, או אם צריכין אנו להחמיר ולשער אלו היה כמות הדם הזה מתפשט בכגד כצבע בעלמא (ו) היה יותר מכגריס וטמאה. ונראה לי דאין אנו צריכין לשער רק כמות שבא לפנינו. והוא הדין איפכא, היכא שבא לפנינו כתם וראינו שגוף הכתם אינו אלא פחות מכגריס, רק סכיבו הוא התפשטות ולכלוכית של גוף הכתם ונצטבע מגוף הכתם, אפילו הכי טמאה. וכך הוא מדת חכמים בלא פלוג, הם אמרו והם אמרו. דאי לא תימא הכי א"כ אם יבא לפני החכם פחות מכגריס ויטהרנה והיא תשמש עם בעלה ואח"כ תתפשט הכתם מחמת הזיעה וכדומה, ואחא צריך לאוסרה, ואין זה דרכי נועם. וכהאי גוונא כתבתי בסימן קפ"ח (ס"ק יב) בשם תשובת חכם צבי, ובסימן זה (סוף ס"ק נב) לעיל. מיהו י"ל דהכל לפי ראות עיני המורה, אם הדם צבוע ונקוה במקום אחד הרבה דיינינן ליה כאלו נתפשט והיה בו כגריס ועוד טמאה. ועיין בתוספות במסכת שבת דף כ"ז ע"א שהבאתי לעיל סעיף ה' (ס"ק י"ז):

כתב בשו"ת פנים מאירות חלק ב' סימן קכ"ו דכל דיני כתמים הנאמרים בסימן זה היינו בבגדי אשה, אבל בבגדי האיש לית בהו חששא. וכן נראה, כיון שנמצא בשלו ולא בשלה מסחמא מעלמא אחיא, דרגלים לדבר הוא, וכמו שכתבו התוספות ניד. א ד"ה וליחוש בשם רבינו חונאל גבי נמצא על שלו דמקשה הש"ס וניחוש דלמא דם מאכולת היא, דכיון דנמצא על שלו ולא על שלה רגלים לדבר הוא, אע"ג דאלו נמצא על שלה לא תלינן והיו חייבים בחטאת, מכל מקום כנמצא על שלו כיון דלא נמצא על שלה איכא למיתלי, וכל שכן בכתמים דרבנן דתלינן דמעלמא אחיא, ככהאי גוונא אע"ג דלא עבר בשוק של טבחים אמרינן דעבר ולא אדעתיה, או י"ל דלמא נתמעכו הרבה מאכולת זה אצל זה עד שנעשה כתם גדול, אף על גב דנמצא על שלה לא תלינן בהכי, היינו טעמא דא"כ בטלה גזרת חכמים שחטמא ככתם, וכמו שכתב הלבוש בסימן זה (סעיף ה) הביאו כספר לחם חמודות (מעדני יום טוב) פרק הרואה כתם (סימן ו אות ת). וכמו שכתבתי לעיל בשמו. מה שאין כן בשלו לא מציינו שגזרו, ותלינן במה דאפשר למיתלי, דכתמים דרבנן והולכין בהם להקל. וכן כתב בתורת הבית הארוך דף קע"ז וכתב שער ד יו, ב) וז"ל, כל שהוא למעלה מן החגור לעולם טהורה וכו' ואומרינן שמא נתעסקה בכתמים ולא אדעתה, או שמא מאכולת נרצפה זו אצל זו עד שנעשו יותר מכגריס. וכן הוא בספר בעלי הנפש בשער הכתמים (סימן ב הלכה א) דאפילו יותר מכגריס י"ל דמאכולת הוא, אע"פ שאין תולין כן בכתם אחר, אבל למעלה מן החגור תולין, ע"ש. והוא הדין בנידון דידן. וכבר כתבתי כן בסימן קפ"ו (ס"ק ג) לעיני רואה מחמת חשמיש, ע"ש:

(סב) אינה טמאה אלא אם יש בו כגריס ועוד. הא פחות מכגריס ועוד טהורה. ואין חילוק בין משוך לעגול, לעולם בפחות מכגריס ועוד טהורה. כן הוא בספר בעלי הנפש להראב"ד (שער הכתמים סימן ג הלכה ב) בהדיא, וכן נראה מן הרשב"א בתורת הבית הארוך (בית ו שער ד יט, א). אך מן הרשב"א אין ראיה, דאיהו פסק אפילו כיותר מכגריס ועוד טהורה דתלינן דמעלמא אחי, ואם כן אין לחלק בין משוך לעגול, אבל הראב"ד דפסק כיותר מכגריס ועוד דטמאה, וא"כ צריך לומר הא דטהורה בפחות מכגריס ועוד, משום דתלינן במאכולת, ואפילו הכי כתב דאין חילוק בין משוך לעגול דלעולם טהורה. והר"ה בהשגות (שם אות ג) תמה עלי, מכדי כרכי (נדה יד, א) אמרה לשמעתי, וכיון שהוא משוך למה לי כגריס ועוד, הא נפיק ליה מדם מאכולת במשיכתו, ואפילו בכל שהוא, מפני שהוא דם קנות, והכי תניא בתוספתא (נדה פ"ז הלכה ה) העד שהוא נתון תחת הכר וכו', וכיון דרבי לא שני ליה בין בדוק ובין שאינו בדוק, דין הוא שיהיה משוך כל שהוא טמא, עכ"ד:

ומיהו הרמב"ן בהלכותיו ג"כ כתב כדברי הראב"ד דכפחות מכגריס אין חילוק בין עגול ובין משוך לעולם טהורה, אפילו להחמירים כיותר מכגריס דטמאה, מכל מקום בפחות מכגריס אין

מיטמא משום נדה, דלא כדהביא כתר"ה מספר פתחא זוטא, ולא קשה כלום. ואין להקשות דלפי זה בזה"ז זכל הבגדים בחזקת טומאת מת, שלא תהיה טומאת כתמים כלל, כיוון שאין נפ"מ לעניין הבגד שעליו הדם, והווי דכבר שאין מקבל טומאה. כיוון שמשנגזרה הגזרה בזמן הטהרות, הרי היא קיימת גם בזה"ז, כדכתב הנוב"י. אבל לעניין כתם על דבר שאינו מקבל טומאה המונח על הבגד, שאינו בכלל גזירת כתמים הכללית, אלא שהוא מקרה מיוחד שצריך לדון עליו בכל פעם מאותו הטעם שגזרו על כתמים, י"ל שבזמננו לא שייך כלל.

7 טז. אשה שקינחה עצמה ומצאה דם פחות מכגרים, ואשה שמצאה דם על מכשיר למניעת הריון המונח בגופה שקורים דיפראם

באשה שקינחה עצמה באותו מקום בעד הבדוק ומצאה דם פחות מכגרים, כיוון שאותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת (נדה י"ד ע"א), יש אולי לטמאה גם בפחות מכשיעור. אבל לכאורה היה פשוט לע"ד דודאי א"א לצמצם במקום הקינח אף בכיוונה לכך, וכ"ש בלא כיוונה לכך, דאפילו אומרת שכיוונה אינו כלום דהא א"א לצמצם, וברור שנגע הקינח גם סביבות אותו מקום ככולהו או במקצתייהו - שלכן הוא ככל כתם שלא בהרגשה, דצריכה כשיעור כגרים ועוד. ולא דמי למצאה דם על העד שמקנחת בו לאחר תשמיש אותיות, שאם מצאה אפילו משהו חייבין בקרבן, דאין חוששין למאכולת באותו מקום. דהתם הא איירי דווקא שהיתה ידה עם העד תיכף שם, כמפורש בברייתא (נדה שם ע"ב) משל לשמש ועד שעומדים בצד המשקוף ביציאת שמש נכנס עד, ואם כן הרי קינחה רק באותו מקום ולא סביבותיו. ועל נמצא על שלה לאחר זמן שטמאין מספק, וגם לתנא דברייתא חייבין אשם תלוי, שהוא כדפי' ר"א בר' צדוק כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו, לכאורה היה לנו לומר דאח"כ שבנמצא פחות מכגרים ועוד נתלה במאכולת משום שמה קנחה גם סביבות אותו מקום, ויהיו גם פטורים מקרבן וגם טהורין. ובתוס' ד"ה וליחוש, כתבו אבל על בדיקות דמטמאין לה אם מצא דם לא פריך (וליחוש דלמא דם מאכולת הוא) דדלמא חומרא הוא, אבל הכא פריך אמאי חייבין בקרבן דלמא מייתי תולין בעורה. אבל קשה על זה דבנמצא לאחר זמן שהוא כסתם בדיקה, הא איכא מ"ד בברייתא דחייבין באשם תלוי, וניחוש דלמא דם מאכולת הוא ופטורים מקרבן לגמרי ומביאים תולין לעזרה, וגם תנא דידן שפוטר מאשם תלוי הוא מצד אחר - מתמת שלחיוב אשם תלוי מצריך חתיכה משתי חתיכות.

ולכן צריך לומר דכיוון דקינחה סמוך כל כך לאותו מקום לא נתלה במאכולת לגמרי, היינו בדרך ודאי ונימא שודאי בא דם מגופה. שאין להחשיב כליכא הרגשה כלל

ולתלות גם מצד זה במאכולת, דהא מספקין על שעת התשמיש או תיכף סמוך לתשמיש, שהיה שייך שתטעה אף כשהרגישה ביציאת הדם לומר שהיה זה הרגשת שמש, שלכן תהא טמאה מספק בבדיקה דלאחר זמן אף בפחות מכשיעור כגרים ועוד. אבל בש"ע סימן ק"צ סעיף ל"ג איתא דבכל בדיקה שבדקה אשה בעד הבדוק לה שטמאה אפילו כטיפה כחרדל שהוא משהו, ומשמע שהוא גם בדין ודאי וכמפורש בט"ו סק"כ, הרי אף בסתם בדיקה לא חיישינן למאכולת. והוא משום דסובר דסתם נשים יכולין לכווין להניח הבדיקה תיכף לרחמה, דבזה אפשר להו לצמצם. ואולי משום דכשממשמיש באצבע תתילה לפתוח שיהא נקל להשים שם המוך לבדוק, היה אז המוך בתוך ידה שמור שלא יתלכלך קודם שתשימו בתוך רחמה, ולכן אין לחוש וטמאה אף במשהו כמ"ש לעיל גבי אותיות. אבל בקנחה אשה אחר הטלת מי רגלים שלא לכוונת בדיקה, אז ודאי לא מכוונת לצמצם לקנח דווקא אותו מקום, ומקנחת סתמא גם כל סביבות אותו המקום. ואולי עיקר הקינח הוא גם מכל מקום ששייך שיתפשטו מי רגליה כשיצאו.

ונמצא לדינא שבבדיקה עצמה לחשיבות בדיקה משום שהוא הזמן שיש לחוש, או בזמן טהרות שהצריכה בדיקה, אין לחוש למאכולת וטמאה אפילו בנמצא משהו. וה"ה אף אם לחומרא בעלמא עשתה בדיקה. אבל אם לא היתה כוונתה לעשות בדיקה משום שהיא בזמן שא"צ לדינא לעשות בדיקה אלא עשתה זה לקינח בעלמא בלא כוונה, לדינא יש לנו לתלות שקינחה גם סביבות אותו מקום, וצריכה שיעור ככגרים ועוד. וכ"ש כשלא עשתה מעשה, רק קינח בעלמא שאין לחוש כשליכא כשיעור כגרים ועוד.

ובאשה שהתירה להניח בגופה כלי למניעת הריון שקורין דיפראם וכשהוציאתו אחר איזו שעה מצאה עליו דם, לא שייך שיעור דכגרים ועוד, דהא ליכא מאכולת שם. אבל צריך לחקור אם לא עשתה איזה פצע קטן בידיה וצפורניה כשהכניסו והוציאתו. דאם יש לחוש לזה מסתבר שהיא טהורה אף בנמצא הרבה טפות דם.

יז. רופא שאומר שהדם שרואה הוא מחמת מכה, אם יש לסמוך עליו

לעניין סמיכות על הרופא בעצם לא כתבתי שם (אגרות משה י"ד חלק א' סימן פ"ג, בעניין אשה שיש לה מכה באותו מקום, ומכניס הרופא אינסטרומענט לרפאותה ואחר זה בודקת ומוצאה דם, דבלא חשש דפתיחת הקבר היה מסתבר להתירה שלא בשעת וסתה). אבל כתבתי בח"ב דיר"ד סימן ס"ט, שאף אם נימא כסכרת החת"ס (יורה דעה סי' קנ"ח הובא בפתחי תשובה סי' קפ"ו ס"ק ל') שהרופא אינו נאמן להעיד על גוף זה, בעוברא ההיא (ברופא שעשה ענייני רפואה בפרחודור במכשיר חשמלי (עלעקטריק אינסטרומענט)

ריש סי' קפ"ג. וגם לענין דבר שאינו מקבל עומאה, אש"פ
 שבכחם הנמלא על דבר שאינו מקבל עומאה עבודה אפי'
 אם ודאי בא מגופה, כדאיתא בנדה דף נ"ז ע"ב בדקה
 קרקע טו"ס וישנה עלי' ומלאה דם עני' עבודה, ואיתא דף
 נ"ח ע"א שם דעבודה לפי שהכחם נמלא על דבר שאינו
 מקבל עומאה, ומבואר שם בגמ' דלא היבטיה גלימא דלא
 המדק שפיר דאיכא למימר מטעמה אהא חללא אפי' קרקע
 המדק שפיר דאיכא למימר מגופה אחיה עבוד עיי"ש בגמ',
 הרי דכחם שנמלא על דבר שאינו מקבל עומאה עבוד אפי'
 ודאי בא מגופה. וכן כהו להדיא בס"ט סי' ק"ל אהו נ"ו
 ד"ה מייכו ל"ט וכו' וז"ל מלאה כחם על דבר שאינו מקבל
 עומאה או על בגד לבוש קי"ל דעבודה אש"פ דודאי מגופה
 איתא כיון דשלא בהרגשה הויה עכ"ל. וכן איתא בכ"פ
 ריש סי' קפ"ג וז"ל באמת איכא מקום דאפי' מדרבנן אינה
 עומאה במקום דלא שייך כחם דהיינו קרקע עולם או
 בגדי לבשוין וכו', ועיי"ש בקשר דבריו שילא להדיא דהא
 דמטברין כחם על דבר שאינו מקבל עומאה או על בגדי
 לבשוין הוא אפי' ישנה על הדבר והוא ודאי מגופה, אפי'
 פחות מכגרים אין העברה בו אלא משום ספק מאבולה,
 יבמקום שאין ספק מאכולת עמאה, כן יולא מדברי הכ"פ
 שם. וא"כ יש לכאורה מקום לומר לענין דבר שאינו מקבל
 עומאה, שם הנמלא בקיווה ונני עבוד בו כיון שהוא בלא
 הרגשה, אש"פ שהוא ודאי מגופה.

ולאידך גיסא כיון שפעטות לשון המשנה ובפוסקים מורה
 שאין היזעה כמשקין אלא כשהיזעה עולה מן
 החמין, איך אפשר לנו לחלק מסברת פלמנו ולעשותה
 יזעה כמשקין עלמין אם היזעה עולה מן האונטין. וגם
 הסברא הראשונה אי אפשר לדחותה בקש, כי לא מליני
 היזעה שחיה כמשקין אלא בהבל שמעטעט לחזור להיות
 משקין, ולא כן הגאון הרב שבוא גוף אוירי שאינו אלא
 מהערב בתוך המים אבל אינו חוזר להיות מים.
 ומכל מקום למעשה, כיון שסוף סוף הגאון הזה יפלט
 מן השכר שהוא חנוך גמור, אש"פ שאין לנו ראי'
 נאסרו לא מדאורייתא ולא מדרבנן, מכל מקום גם ראי'
 ברורה להחיר אין לנו, ובודאי יש לאסרו ממנהג ישראל
 קדושים המתרחקים מכל דבר שיש בו שמץ חמץ. והרי גם
 לענין ביטור חמץ כתב הרא"ש הביאו בעור סי' תמ"ב
 וז"ל לא הארכתי לברר הא במקום נושה הא שלא במקום
 נושה ולכתוב פירש"י ופרי"י לפי שישראל קדושים הם וגוררין
 כל החמץ הנמלא אפי' כל שהוא בדבק בכוחלי הדיה עכ"ל,
 וכל שכן מילתא דאכילה שטעמין צפה טעם הגאון הנפלט
 השכר שיש לאסרו ממנהג ישראל קדושים, אשר על כן אין
 הכרח לברר איסורו מחוץ בפוסקים.

סימן עה

→ אכן אחר ההצטונות אי אפשר לומר כן בשום אופן,
 שהרי ברור שבכחם הנמלא על דבר המקבל עומאה
 והאשה העבירה משם הכחם על דבר שאינו מקבל עומאה,
 שאין הכחם חוזר להיות עבוד בשביל זה. על דרך משל,
 אשה שהצחינה בכחם בין רגלי' ואי אפשר לה לראות שם
 לברר אם הוא אדום, והעבירה הכחם על עד שאינו מקבל
 עומאה דהיינו שאין בו ג' על ג' (ש"ך סי' ק"ל אות ט"ז)
 וראתה שהוא דם, היעלה על הדעת שביא עבודה לפי שהכחם
 הוא על דבר שאינו מקבל עומאה, כרי ודאי עמאה, כי
 כחם זה נמלא על צערה והוא עמא, אלא שהוא העבירה
 הכחם על דבר שאינו מקבל עומאה כדי להצחין בו היטב,
 ובשביל זה לא חזר להיות עבוד. ובדיקה קיווה להא דמיה,
 כי דם הנמלא בקיווה נמלא למעשה בצערה במקום שהוא
 עמא, אלא שהעבירה בידי' אח הדם על עד הקיווה לראותו
 ולדעת מה הוא, והרי פשוט שדם הנמלא במקום עמא
 לא יחזור להיות עבוד בשביל שהעבירו אותו אח"כ על
 דבר שאינו מקבל עומאה, וא"כ אשה זו עמאה בלי ספק.

ועוד ראי' ברורה שבדיקה קיווה יש עלי' כל חומר דם
 הנמלא שבדיקה עומק ואש"פ שדם הנמלא בקיווה
 אינו עמא אלא מדרבנן, שהרי הרבה פעמים מקילים בפוסקים
 על הגשים שדין קיווה במקום בדיקה. כמבואר בנז"י
 חגיגה חו"ד סי' קכ"ט מובא צ"פ סי' קל"ו סעי' ה'
 שאשה שבואצ לה הרבה תדוק רק ביום הראשון וביום
 השני ושאר הימים תעשה רק קיווה כל דבר מבחון
 אם לא יכאז לה, ועיי"ש שזה לעיין בספרו מהדורה קמא
 סי' מ"ו ושם (מד"ה וגדבר מדיני הבדיקה וכו' ואילך) מברר

← אשה הצדקה עתה בקיווה בעלמא ואינה מכניסה את
 הפד בעומק, מהו שיבי' על זה דין כחם, להקל
 בדם הנמלא, הקולות שמקילים בכחמים.

הנה תמיד הי' פשוט חללי שאין על קיווה דין כחם, ודם
 הנמלא בקיווה עמא כמו דם הנמלא שבדיקה, והאשה
 עמאה בין אם הדם הוא פחות מכגרים ועוד, בין אם העד
 הוא דבר שאינו מקבל עומאה או בגדי לבשוין. וכן זכיתי
 לשמש את הגאונים זקני בוראה שבירושלים עי"כ ולא
 שמעתי מעולם שיקל מי שהוא לדון דין כחם בדם הנמלא
 בקיווה, והוא פשוט יותר מדיעהא בכוחתא שדם הנמלא
 בקיווה דינו כדם הנמלא שבדיקה עומק. ואש"פ שדם
 הנמלא שבדיקה עומק האשה עמאה מדאורייתא ודם הנמלא
 בקיווה אין האשה עמאה אלא מדרבנן, וכמו שמבואר בפתיחי
 השו"ב ריש סי' קפ"ג בשם הכ"פ וכתו"ד וכו"ט עיי"ש
 שבדיקה אמרין שחוקה דם בא בהרגשה אלא שפצורה
 הרגשה עד היא, משא"כ בקיווה הואיל ולא הרגשה אין
 עומאה אלא מדרבנן כמו בכחם, מ"מ לא מקילין בדם
 הנמלא בקיווה בני קולות דמקילין בכחם הנמלא.

← ולענין פחות מכגרים העעם פשוט שאי אפשר להקל
 בקיווה, שהרי הא דמטברין כחם פחות מכגרים
 אינו אלא לפי שתולין אותו במאכולת, אבל דם אשר ודאי
 בא ממקור אש"פ שזה בלא הרגשה ואין עומאהו אלא
 מדרבנן עמא גם בפחות מכגרים, וכמו שנתבאר יפה בכ"פ

מהוך דברי הפוסקים שגם בקינות אפשר נפעמים ללאה ידי חובת דניקה. וכמו כן החו"ד ריש סי' קפ"ז מברר מהוך דברי הפוסקים שבדיקה קינות דניקה היא, ומטעם זה כהנז דבדיקה אשה לפני תשמיש די' שמהי רק קינות. ועתה, וכו' ועלה על הדעת שמה שכתבו הונ"מ או החו"ד שאפשר לה ללאה ידי חובת דניקה בקינות בעלמא, כוונתם שאם חמלא על עד הקינות דם פחות מכגרים חתי' עהורה, או שאם יהי' עד הקינות פחות מנ' על ג' שאינו מקבל עומאה חתי' עהורה אכ"פ שמלאה דם בקינותה, הרי ודאי זה דבר מבהיל שלא ייתן להאמר כלל, ואמור מעתה שאשה שמלאה דם בקינות עמאה היא חתי' פחות מכגרים ואפי' העד הוא דבר שאינו מקבל עומאה, ודין דם זה ממש כמו דם הנמלא בבדיקה ואע"פ שזה מדאורייתא הוא מדרבנן.

ויסוד היסודות הזה הוא מה דאיתא במשנה נדה דף ס' ע"ב והוא להלכה ביו"ד סי' ק"ז סעי' י' ונ"א דגש נשים הישנות נמעה אחת ונמלא דם תחתיבן אם נדקה אחת מהן ונמלאה עמאה היא עמאה ושתיבן עהורות, ומבואר שם בגמ' דהו' דוקא אם נדקה בשיעור וסת, וכתבו החוס' שם דללו דוקא נדקה אלא קנחה דלא משכחה דניקה בשיעור וסת, וכן הוא שם בשו"ע סעי' נ"א, וזה ברור שאם האחת מלאה כחם על חלוקה לא מטהרין משום הא' האחרת, ומדמטהרין האחרות ע"י שמלאה דם בקינות ואלא ברור שיש על קינות דין דניקה חתי' להקל, וכל שכן שיש על קינות דין דניקה להחמיר לעמא באשה באם עד הקינות הוא דבר שאינו מקבל עומאה, וכל שכן שהיא עמאה אם הדם הוא פחות מכגרים. ועיין בצ"מ סי' ק"ז שכתב בשם הראב"ד בספר בעלי הנפש ו"ל מליו ג' דניקות חלוקות זו מזו הראשונה דניקה קינות היא דניקה למילתא ככתם לג' נשים שהיו ישנים נמעה אחת וכו' והשני' דניקה בית החילון והוא עד מקום שהשמש דש והוא דניקה לנדב ולנדה ליום ההפסקה וכו' דניקה חורין וסדקין נבית החילון והיא דניקה הטהרות וכו' עיר"ש. הנה שכבר יסד הראב"ד יסוד זה שבדיקה קינות דניקה שמה, ואם על שאר דברי הראב"ד שם דהיינו מה שאינו מלריך דניקה חורין וסדקין לנעלה, יש שחולקין עליו כמובא שם בצ"מ, וכל מקום מה שזומר הראב"ד שגם דניקה קינות דניקה היא בזה אין שום חולק עליו, וכיון שברור שיש על קינות שם דניקה גדול מה כרי ברור שאין בקינות שום קולא מהקולות שישן בכתמים, ותו לא מדי.

ולא הי' לורך להאריך על כך בזה, אלא לפי ששמעתי שיש מורים אשר נוטים לכך לומר שיש אולי מקום להקל בקינות דוגמה מה שמקילים בכתמים, הולכתו לברר ולבאר שדבר זה אינו, כי דם הנמלא בקינות אע"פ שאינו עמא אלא מדרבנן מכל מקום אין עליו חרות כחם אלא חרות דם הנמלא בבדיקה, והאשה עמאה בין אם הדם פחות מכגרים בין אם העד כגד נבוע או דבר שאינו מקבל עומאה.

אחר כתבי דברי אלה מלחתי בדרכי תשובה סי' ק"ז אה נ"ז שכתב ו"ל עיין בשו"ת בר ליואי חו"ד סי' כ"ב ע"ד אשה שקנחה עומאה בשלג ומלאה אדמומית על בשלג

ואין נה במה לחלות והשיב דלפניו בשלג דשפיר ל"ש כחם כיון דהשלג אינו מקבל עומאה אך כיון דקינחה עומאה בו ע"כ הוה כמו בדקה בעד שאינו מקבל עומאה ומלאה דם דפשיטא דעמאה ולא מטעם כחם אחיון עלה עיר"ש. וידידי הרה"ג נ"י (ז"ל) מסוואליווע פקפק על דבריו ועל פי המבואר בס"י זה ונסי' קפ"ג דקינות אינו בכלל דניקה ונ"ע עכ"ל הדרכי תשובה, ונבניתי מאד בראותי דברים ברורים בפי האי נאון בר ליואי ז"ל דקינות אינו כחם, ודם הנמלא בקינות עמא חתי' הוא על דבר שאינו מקבל עומאה, וגם הרב מסוואליווע ז"ל אינו אלא משקפק, ואין פקפקו מוליא מידי הפשיטא של כבר ליואי ז"ל ומידי המובן בפשוט היולא ההגמ' ומן הפוסקים, וכמו שכתבתי. ופין עוד במה שכתבתי בסימן שאחר זה. L

סימן עו

ומענין נענין באותו ענין נשוב לחקור בענין אשה שבדקה עומאה בעד שאינו בדוק, שאינה עמאה אלא אם מלאה דם כגרים ועוד, ובפחות מכן טכורה כמבואר בס"י ק"ז סעי' נ"א, מהו שמהי עמאה אם אותו עד שאינו בדוק הוא דבר שאינו מקבל עומאה.

הנה דבר זה יתפרש יפה בשו"ע של הרב בעל התניא בפירושו לה' נדה סי' ק"ז אות ע' על מה דאיתא בשו"ע שם סעי' נ"א דבדקה עומאה בעד שאינו בדוק לה אינה עמאה אלא אם יש בהם כגרים ועוד, וכתב עלה הרב ז"ל ו"ל ומכל מקום אין לו דין כחם לגמרי כגון לעבר בדבר שאינו מקבל עומאה כדן כתמים שלא גזרו על דבר שאינו מקבל עומאה אלא לפניו משוך וכיוצא בזה דחליטין לסקל בכל מאי דחליטין בכתם אבל כשאין דבר לחלות בו והיא עמאה מדרבנן משום שמה מגופה הוא איכא איסורא דאורייתא אם היא מגופה דמסתמא ארנישה כסבורה הרגשח עד היא כולפיל סי' קפ"ג שחזקת הדם שבא בברגשה הלכך גזרו בזה אף בדבר שאינו מקבל עומאה עכ"ל.

והדברים האלה הם פשוטים ומוכרחים, כי ודאי לא הקילו לעבר בבדיקה בעד שאינו בדוק אם הדם הוא פחות מכגרים ועוד, אלא משום דחליטין אז שאין הדם מגופה, אבל אין לדם הזה שום דמיון לכתם, ואם הדם הוא כגרים שאז הוא בחזקה בא מגופה יש לומר שבא בברגשה כמו כל דם הנמלא בבדיקה, ואם כן אין שום הוה חמילא לעבר בזה אם בעד הוא דבר שאינו מקבל עומאה. ודבר זה שאין לעבר בעד שאינו בדוק אם הוא דבר שאינו מקבל עומאה, הוא פשוט עוד יותר ממה שבררו בסימן הקודם שאין לעבר בקינות אם עד הקינות הוא דבר שאינו מקבל עומאה. כי שם על כל פנים יש מקום לתחלת המחשבה לעבר קינות בעד שאינו מקבל עומאה, שהרי דם הנמלא בקינות בא בלא הרגשה ואינו אלא מדרבנן, ויש מקום לתחלת המחשבה

הרה"ל ר' יצחק פולק

משמרת הטהרה

עליו דם בפחות מכגריס, הרי היא טהורה לבעלה, כיון שראתה בלא חשש הרגשה כלל. וכן כתב בספר פרי דעה (בפתיחה בסוף שער השלישי), שאחר שהביא דברי הכרתי ופלתי והסדרי טהרה והחזות דעת שבקינות בלבד אין בו אלא דין טומאת כתם, כתב, ולפי זה אם קינחה בדבר שאינו מקבל טומאה ומצאה דם טהורה, שהרי כל כיוצא בזה אין בו טומאת כתמים, וכגון עד מבגד צמר גפן המצוי כיום, שמבואר ברמב"ם (ריש פרק כב מהלכות כלים), שבגדים שאינם של צמר או פשחים אינם מקבלים טומאה אלא עד שיהיה בהם שלשה טפחים על שלשה טפחים. ולפי זה יש לתמוה על מה שכתב הסדרי טהרה שאם נמצא כתם על נייר שלא על ידי בדיקה וקינחה, טהורה, משום דהגיר אינו מקבל טומאה, ומשמע שאם נמצא על ידי קינחה טמאה, ותימה שהוא סותר דברי עצמו. ה"פ. עכ"ל. גם בספר דרבי תשובה (סי' קצ ט"ק נו) הכיח מה שכתב בשו"ת בר לוחאי (חיו"ד סי' כב), שאשה שקינחה עצמה בשלג ומצאה אדמומית על השלג שקינחה בו טמאה, שאע"פ שהשלג אינו מקבל טומאה (גדה יו). מכל מקום כיון שקינחה עצמה בו הוי כיון בדקה בעד שאינו מקבל טומאה ומצאה דם עליו שטמאה. וכתב על זה, אבל ידידי הגאון מסוואליווע ז"ל פקפק על דבריו על פי המבואר באחרונים (סי' קפג וקצ) שקינחה אינו בכלל בדיקה, וצ"ע. ע"כ. והצדק עמו, כמבואר לעיל, וכמו שהעיר לנכון הפרי דעה הנ"ל. וכן ראיתי להגאון רבי משה יהודה ליב בשו"ת זית רענן ח"א (בהל' גדה סי' א, דף עט ע"ד), שכו' ולדעתי בוגר השאלה אם לא היה אלא קינחה בלבד, והיינו שלא בדקה היטב כחורים ובסדקים, פשיטא דתלינן הנין טיפוח קטנות דבעלמא אחי, מן העליה או מן הצדדים, ואין דינן אלא כדון כתמים, שדוקא בבדיקה בחורים ובסדקים אמרינן כסבורה הרגשת עד היה וכו', אבל לא בקינחה. ע"ש. וכן כתב הגאון רבי מאיר אריק בספר מנחת פתים (סי' קצ סעיף לו), שאם ראתה דם בבדיקה בקינחה בעלמא, כיון דליכא למיחש בכה"ג להרגשה, וכמ"ש החוות דעת בסק"א, יש להקל בפחות מכגריס ועוד, שבקינחה בעלמא ליכא דררא דאורייתא, לפיכך טהורה היא. ע"ש. וע"פ בספר שבט הלוי (סי' קפג דף ו ע"א) שכתב, שבקינחה בלא הרגשה הוי רק מדרבנן, וכמ"ש החוות דעת, אלא שמכל מקום לדעת הרמב"ם דס"ל שכתם שנמצא על בשרה שיעורו במשהו, הכי נמי שיעורו במשהו. ע"ש. ומוכח לדרידן דקטנינן הלכה כסתם מרן הש"ע (סי' קצ ט"ו וס"ח) שגם כתם הנמצא על בשרה שיעורו ככגריס ועוד, גם כן השיעור ככגריס ועוד. וע' בספר בדי השלחן (סי' קצ סעיף י' בניאורים עמוד קסג). ודו"ק.

7 ←

אלם ראיתי בשו"ת חשב האפור ח"ב (סי' עה) שכתב בפשיטות, שדם הנמצא בקינחה טמא בכל שהוא, כמו דם הנמצא בבדיקה, אע"פ שאין טומאתו אלא מדרבנן, וכן אם העד הוא דבר שאינו מקבל טומאה, או בגד צבוע, גם כן טמאה. ואע"פ שמבואר בפתיחה תשובה (רי"ס קפג) בשם הכרתי ופלתי וסדרי טהרה חזוה דעת שדוקא בבדיקה בעומק הרחם הוי ספק דאורייתא, דאמרינן שם דם בא בהרגשה וכסבורה שהרגשת עד הוא, מעשי"כ בקינחה והאיל ולא הרגישה אינה טמאה אלא מדרבנן כמו בכתם. מכל מקום אין להקל בדם הנמצא בקינחה לטהר בפחות מכגריס כדון כתם, וסעמי של דבר פשוט, שהרי מה שאנו מטהרים בכתם בפחות מכגריס, אינו אלא מפני שתולים אותו במאכולת, אבל דם שיצא מגופה בודאי, אע"פ שבא שלא בהרגשה וטומאתו רק מדרבנן, מ"מ טמא בכל שהוא, וכמבואר בכרתי ופלתי (רי"ס קפג), ודלא כהמנחת יעקב. ולכן דם הנמצא בקינחה שהוא ודאי מגופה טמא בכל שהוא. עכ"ל. והנה מה שסמך הלוי ח"ג חו"ד סי' קיט, ובספר שבט הלוי על חו"ד בסי' קצ דף קנט רצ"ב). והנה מה שסמך סמ"כ בכל כתו על דברי הכרתי ופלתי, ודלא כהמנחת יעקב, כבר הבאנו חברים להמנחת יעקב, הלא הם המשיל צדקה והלכות קטנות, ועוד אחרונים, ומגללים רבינו החתם סופר, שסוברים, שגם

משמרת הטהרה

כשבא הדם מגופה בודאי. בעינן שיעור כגריס ועוד, הא לא הכי טהורה. ושכן עיקר. וא"כ הדבר פשוט להישך שגם בקינחה אם אין בכתם הנמצא כגריס ועוד יש להקל, כיון שלא הרגישה כלל. וכדון כתם. וכמו שכתבנו לעיל בשם הוית רענן והמנחת פתים. וכ"כ הגאון מפת הדור רבי משה פיינשטיין בקובץ תשובות בהלכות גדה (סי' טו עמוד יח) שכתב, אשה שקינחה עצמה אחר הטלת מי רגלים, בזמן שאינה צריכה לעשות בדיקה מן הדין, ומצאה דם פחות מכגריס, יש להקל, ולתלות שמסתמא קינחה גם סביבות אותו מקום בכלול או נמקצחו, והרי הוא ככל כתם שנמצא שלא בהרגשה שצריך להיות כגריס ועוד ואם לאו טהורה. ע"ש. איברא דבלאו הכי יש לומר שדם זה שנמצא על ידי קינחה בלבד, מן העליה או מן הצדדים הוא, ואע"פ שרוב דמים מן המקור, הואיל ורוב גשים מטולקות דמים הן עד שעת וסתו, וכמ"ש הרמב"ם הרשב"א והר"ן, וגם יש להן תוקף טהרה, לכן יש לתלות דם זה שבא מן העליה ומן הצדדים, ואפילו אם נהרהר בקינחה מלגוע סביב הרחם טהורה, וכנ"ל, וכבר כתב כן בשו"ת אריה דבי פילאי (חיו"ד ר"ס ט) ובשו"ת הפארת צבי (חיו"ד סי' לא). ע"ש. וכ"ש לפי מ"ש החו"ס גדה (יח): בדי"ה למשפטי, שרוב דמים מן המקור, אינו רוב גמור. ע"ש. וע"פ כמהרש"א ובערוך לנר שם, ובשו"ת בריח יעקב (חאה"ע סי' צג). ע"ש. גם יש להעיר ממה שכתב בשו"ת שם אריה (חיו"ד סי' ט), שמכיון שראתה בלא הרגשה, והו סימן שהדם בא מן העליה ומן הצדדים, ואע"פ שרוב דמים באים מן המקור, הואיל ורוב דמים באים בהרגשה, וגם רוב הגשים רואות בהרגשה, וזאת ראתה בלא הרגשה, איתרע לה רובא דמן המקור בא, ואמרינן מן העליה ומן הצדדים בא. ע"ש. ודון מינה ואוקי באתרין. וע' בשו"ת דברי חיים מצאנו ח"א (חיו"ד סי' לט). ודו"ק.

גם מ"ש בשו"ת חשב האפור הנ"ל, שאף אם קינחה בדבר שאינו מקבל טומאה יש להחמיר, ואע"פ שבכתם הנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה קי"ל שטהורה, וכדאיתא בגדה (נו): אמר שמאל בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה. ובגמרא (שם נח). אמרו דלא מבעיא קאמר, לא מבעיא גלימא דלא מבדקה שפיר, אלא אפילו קרקע דמבדק שפיר ואיכא למימר מגופה אחיא טהורה. ע"ש. ומוכח שאפילו בודאי בא מגופה טהורה. וכן כתב בסדרי טהרה (סימן קצ טוף אות לו), שאם מצאה כתם על דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע אפילו כאופן שבודאי יצא מגופה טהורה, כיון דהוי שלא בהרגשה. וכן כתב הכרתי ופלתי (סימן קפג). מכל מקום בקינחה וראתה דם, כיון שהדם היה על בשרה שהיא טמא, אף שהיא העבירתו בידיה על דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע, בשביל כך אין הדם חוזר להיות טהור וכו'. עכ"ל. והנה כל דבריו בזה אפשר שיכוננו אליבא דה"מב"ם דסבירא ליה שאם נמצא כתם על בשרה טמאה בכל שהוא, אבל לדיון דקיימא לן כסתם מרן השלחן ערוך (סימן קצ סעיף ו' וסעיף ה') שגם אם נמצא על בשרה ד"ג כנמצא על הלוקה וצריך שיהיה בו כגריס ועוד, הכי נמי בקינחה כיון שאין השיי' לל להרגשה, הרי הוא כנמצא על חלוקה, וכל שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע, יש להקל, שלא אמרו חכמים בכתמים להחמיר אלא להקל (גדה נח:). וכן ראיתי להגאון רבי מאיר אריק במנחת פתים (סימן קצ סעיף לו) שכתב, והנה אם בדקה עצמה בדבר שאינו מקבל טומאה, והוא עד שאינו בדוק, לכאורה אפילו נמצא בו כתם כגריס ועוד יש לומר שהיא טהורה, כיון שדבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים, אבל בשלחן ערוך הגאון רבי זלמן (ס"ק ע') כתב להחמיר בזה משום דאיכא בהכי דררא דאורייתא, דאיכא למימר הרגישה וכסבורה שהרגשת עד הוא. ובכל מקום לפי זה נראה שבקינחה בעלמא טהורה כיון דחו ליכא דררא דאורייתא, וכמו שכתב החוות דעת בסק"א. עכ"ל. וכיוצא בזה כתב בשו"ת בית שלמה (חלק ב' מיונה דעה סימן טו). ע"ש. וכן ראיתי בספר שבט

משמרת הטהרה

הלוי (סימן קצ דף קנט ריש ע"ב) שכתב, בסדרי טהרה האריך ביסוד הדין של כתמים שאם הוא ודאי מגופה אף על פי שלא הרגישה יש לומר שטמאה היא מן התורה לדעת רש"י ודעמיה. אלא שזוהי דעת יחיד, אבל אנו קיימא לן באמת דהוי רק מדרבנן, וכמו שכתב החוות דעת בסק"א, וכן דעת שאר פוסקים. ונפקא מינה אם קינתה עצמה מבתוך ומצאה דם, ולא הרגישה, שלדברי הסדרי טהרה הוי ספיקא דאורייתא כיון דהוי חאי מגופה, אולם לשאר פוסקים הא דחיישינן בבדיקת עד, היינו דוקא כשהעד בפנים בעומק הרחם, אבל בקינוח בלבד לא חיישינן להרגשת עד, וכמו שכתב החוות דעת שם, ולפי זה אם נמצא דם בבגד שאינו מקבל טומאה או בבגד צבוע, על ידי קינוח, לדעת החוות דעת טהורה, כמו בבדיקה קרקע עולם. ע"כ. וכבר ביארנו לעיל שלהלכה נקטינן כרוב הפוסקים שאפילו חאי מגופה יש להקל, כשלא הרגישה, אם כן גם נאמן יש להורות שטהורה היא, כיון דהוי קינוח בלבד ולא בדיקה בפנים, ואין כל חשש להרגשה. ואעיקרא מה שדימה הרב חשב האפרד דין זה לכתם הנמצא על בשרה שאף שהעבירתו על דבר שאינו מקבל טומאה, אין הכתם חוזר להיות טהור בשביל זה, הנה יד הדוחה נטויה לומר, שאם ראתה על ידי קינוח, אף שבודאי היה על בשרה, כיון שלא גרע אלא לאחר הקינוח, דינו ככתם שנמצא על חלוקה, ואפילו לדעת הרמב"ם צריך שיהיה בו כגריס ועוד, ואם היה על דבר שאינו מקבל טומאה או בגד צבוע טהורה. וכדין בדיקה קרקע עולם וישיבה עליה ומצאה דם עליה, שאף על פי שידע שמגופה בא, והיה על בשרה בפרוזדור, אף על פי כן טהורה. והוא הדין לכאן. ואף על פי שיש לחלק קצת, מכל מקום נראה יותר להקל. ומה שכתב עוד הרב חשב האפרד להוכיח שבדיקת קינוח יש עליה כל הומר דם הנמצא בבדיקה בעומק הרחם, אף על פי שאינו טמא אלא מדרבנן, שהרי לדעת כמה פוסקים אפשר לצאת בקינוח בלבד ידי חובת בדיקה, וכמו שכתב הנודע ביהודה קמא (חלק יורה דעה סימן מו), שגם הר"ף והרמב"ם סבירא להו כדעת הראב"ד שאין צריך בבדיקת חורים וסדקים אלא לטהרות, אבל לבעלה די בקינוח בלבד, וכיוצא בזה כתב החוות דעת (ריש סימן קפו). שבדיקה שלפני השמיע די לה בקינוח, ואם איתא, וכי יעלה על הדעת שלדבריהם אם מצאה דם בקינוח בפתות מכגריס תהיה טהורה, או אם יהיה עד הקינוח פחות משלש על שלש שאינו מקבל טומאה, תהיה טהורה, אף על פי שתמצא דם בקינוח, הרי לא ניתן דבר זה להאמר כלל, אלא ודאי שגם בכהאי גוונא טמאה. ע"כ ואנא דאמר ולטעמין הרי בזה אינה טמאה אלא רק מדרבנן, והיאך תועיל בדיקת קינוח לברר שפסק מעינה ולהעלותה משטמאה דאורייתא, והרי מבואר יוצא מדברי הרמב"ן (בהלכות נדה ריש פרק ב') שהבדיקה לטהרה הויא מן התורה. ועיין עוד בסדרי טהרה (סימן קצו ס"ק טו), ובערוך השלחן (ריש סימן קצו), ובספר טהרת ישראל (באר יצחק סימן קצו אות ה'). ובש"ת זקן אהרן וואלקין ח"ב (סוף סימן מח). ע"ש. איכא שבש"ת וכתוב יוסף (סימן ט') סבירא ליה שאין הבדיקה מן התורה, כי אם לא מרגישה פותרת מן התורה כלי בדיקה, ורק מדרבנן צריכה בדיקה, וכן מוכח באור זרוע (הלכות נדה סימן שלה דף מד ע"ב) בשם רשב"ם, ובספר האשכול חלק א' (ריש סימן מד). ע"ש. ועל כל פנים יש לומר דמתניא בדיקת קינוח שאם לא תראה הרי נתברר לה שהיא טהורה, ואם תראה דם אין הכי נמי שצריכה לבדוק עצמה כדי שיתברר לה שפסק מעינה. והנה הרב חשב האפרד בסוף דבריו כתב שהוצרך להאריך בזה לפי ששמע שיש מורי הוראה שמקילים בזה, ושוב מצא בדרכי תשובה (סימן קצ ס"ק נו) שהביא מה שכתב בש"ת בר ליזאי (חלק יורה דעה סימן כב). שאשה שקינתה עצמה בשלג וראתה בו דם, יש להתמיר, משום שהקינוח בבדיקת עד, והדרכי תשובה הביא להעיר על זה, שהרי קינוח לא שייך בו טעות של הרגשה, ואם כן אין הקינוח

1. בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו אם רואות טיפת דם כחדל יושבות עליה שבעה נקיים (מגילה כה:). וכתב הרמב"ן והמאירי שהוציא זו נתקבלה על דעת הכמי ישראל, ועשאוה הלכה פסוקה שאין עליה תשובה, וכמבואר בכרכות (לא). לפיכך אשה שנישאה זה שנים רבות ולא נפקדה, והרופאים אומרים שזהו בגלל שהזמן שהאשה ראויה להתעכר בו הל כהוץ ימי

משמרת הטהרה

כבדיקת עד. ונהנה שוכה לכיון לסברת הגאון בר ליזאי. עכ"ד. אולם כבר מצאנו חבדים לסברת הדרכי תשובה שטעמו ונימוקי עמו, וצדקו דברי המורים להקל בזה, שאין הכרח לדברי המתמירים, ולא אמרו חכמים להתמיר בכתמים אלא להקל. הילכך אוריי מורינן לקולא. וכן מצאתי הלום בשו"ת קנין תורה ח"ד (סי' צז) שנשאל במה שמצוי שהנשים אחר הסלת מי רגלים מקנחות עצמן בנייר סואליס, ולפעמים מוצאות דם על הנייר, ואחר שהאריך על דברי האחרונים שבקינוח אין לחוש להרגשת עד, כתב, שלפי זה צדק הפרי דעה שכתב שבקינוח אין אלא דין כתם, ואם קינתה בדבר שאינו מקבל טומאה או בגד צבוע יש להתיר אפילו ביותר מכגריס ועוד. וכן כתב בדרכי תשובה (ס"ק נו) בשם הרב הגדול מטוואליווע, שהיה רב מובהק ביהודא, שבקינוח מבחוץ יש להתיר כדין כתם כיון דלא שייך לומר הרגשת עד הוא וכו'. ע"ש.

וכ"כ בש"ת פתהא זיכא (היו"ד סימן מח). ע"ש. והרי זה כמביאר. והן עתה ראיתי בשו"ת קנה בושם (חלק יורה דעה סימן עו והלאה), שהאריך למעניתו בדין זה, ושם (בסימן צח) הביא מה שכתב הגאון בעל הכתב האפור גר"ו מסברא דנפשיה לטמא כתם הנמצא על ידי קינוח על עד שאינו מקבל טומאה, כיון שהכתם נמצא על בשרה, אלא שהיא העבירתו בדיקה על עד הקינוח, וזה דומה לכתם הנמצא על דבר המקבל טומאה, והאשה העבירתו על דבר שאינו מקבל טומאה, שפשוט שאין הכתם חוזר להיות טהור בשביל זה, וכו'. ושוב הביא מה שהשיג על זה הרה"ג רבי יהושע וונברגר בידתון אוצרות ירושלים, דשאני הכא שלא נודעה מציאת הכתם אלא עד אחר הקינוח בדבר שאינו מקבל טומאה, ולכן זה נחשב כנמצא הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה, ולא חלה על זה גזירת כתמים, וראיה לזה יבא שאמר שמואל (נדה נו:): בדיקה קרקע עולם, שאף על פי שאנו יודעים שמגופה בא בודאי, והיה על בשרה, אפילו הכי טהורה, כיון שנמצא על הקרקע, והבי נמי בקינוח על דבר שאינו מקבל טומאה, אף שאנו יודעים שהדם בודאי יצא מגופה. כיון שלא נמצא על בשרה אלא על עד הקינוח שאינו מקבל טומאה, טהורה, אולם הרב קנה בשם כתב לחלק בין בדיקה קרקע עולם, ששם הדם בא מאליה על הקרקע, מה שאין כן כשהיא העבירתו ממקום למקום וכו'. ע"ש. ולפע"ד נראה שגם אם אינה ראויה כדור מדין בדיקה קרקע עולם, מכל מקום אין לדמות דבר זה לנמצא על דבר המקבל טומאה והיא העבירתו על דבר שאינו מקבל טומאה, שכאן הרי לא נדע הדבר אלא לאחר שקינתה על עד הקינוח. גם ראיתי שם (דף צו ע"ב) שהביא השגה על מה שהוכיח החשב האפרד מדברי הפוסקים שסוברים שקינוח מעיל במקום בדיקה, וכנ"ל, שלדבריו אכתי אין תועיל בדיקת קינוח לברר שפסק מעינה, מאחר שגם הוא מודה שאם מצאה דם על ידי עד קינוח אינה טמאה אלא מדרבנן. והרב המחבר כתב לפלפל בזה ליישב דברי החשב האפור. ואסיפא דמילתא כתב לסייע דברי החשב האפור מדברי הגאון רבי זלמן מהרזא בתרא, שכל כיוצא בזה נחשב כדין כתם הנמצא על בשרה. וכן כתב הצמח צדק (סימן צט אות ח). עכ"ד. אולם כבר ביארנו דאנן נקטינן ככתם מרן, שאפילו נמצא על בשרה צריך

שבעה נקיים, ולכן סיעצים לה להקרים שבילתה ולהזדווג עם בעלה בתוך שבעה נקיים, אכור לה לשמוע להם ולהקל כחומר או שנקבעה אצל רבותינו כהלכה פסוקה, אלא יעשו שאלת הכס כיצד לנהוג.

משמרת הסהרה

שהיה כי נגרס ועוד, ויש עלי דין כתם לכל דבר, וכמו שכתב בספר מנחת פתים, ולכן על משמרת אעמדה שיש לטהר בדם הנמצא על ידי קינוח מבחון, אם אין בו שיעור כגריס ועוד, או שנמצא על כגד צבוע, או על נייר שאינו מקבל סומאה, והנלצ"ד בתבתי.

ו) הגה זו לשון הרמב"ן (בהל' נדה פרק א' הלכה יט): "חומר או שנהגו בה בנית ישראל היכשרה בעיני חכמי ישראל ועשאה כהלכה פסוקה בכל מקום, לפיכך אסור לאדם להקל בה ראשו לשלום". וכ"כ המאירי (ברכות לא). שחומר או שנהגו בה היום בכל תפוצות ישראל אע"פ שבנות ישראל הן הן שהתמירו על עצמן, וחששות רחוקות הביאו אותן לכך, מ"מ קבלו חכמים מהן וקיימו את דבריהן ועשאה כהלכה פסוקה שאין עליה תשובה ולכן קראה (בברכות לא) הלכה פסוקה. ע"כ אמנם הגאון רבי דוד מנאוורודק בספר גליא מסכת (סי' ד דף ז ע"ג ד"ו) כתב, שאף למ"ש הרמב"ם (בריש הלכות ממרים), שהעובר על הגזירה או התקנות או המנהגות של תד"ל, עובר בעשה. שנא' ושמרת לעשות ככל אשר יורוך, ועל לא תעשה שנא' לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. מ"מ אין זה אלא בגזירות או תקנות או מנהגים שנעשו בבית הדין הגדול בירושלים, או כוועד חכמים, או בדיני סמחוייבים כל ישראל לקיים עליהם ועל זרעם גזרות ותקנות תו"ל, אבל מנהג או חומר שלא נעשו כוועד חכמים או סנהדרין, אלא המון בית ישראל התמירו על עצמם, אע"פ שאינם רשאים להקל ולשנות ממנהג אבותיהם כמבואר בפסחים (נ:), משום אל חסוד תורת אמן, מ"מ לא שייכי בהו דגי עשה ולא תעשה שכתב הרמב"ם, ויסת' רשרש לסברא זו ממ"ש החוסמות (ברכות טו סע"א) דה"ט שקטן מוציא את אביו ידי חובה בהמ"ו, כשאבל האב כוית, משום שחייב בהמ"ו על כוית הוי חומר איתרעא כיותר, ובקל נסכרים ממנה, וכדאמרין לקמן (ג:): והם מחמירים על עצמם עד כוית ועד כביצה, משא"כ במקרא מגילה ושאר מילי דרבנן. ע"ש. וע"ע בש"ע יו"ד (סי' סה ס"ח) ובבית יוסף שם בשם הרשב"א והר"ן בענין שומן גיר הגשה שישראל קדושים נהגו בו איסור, ולכן חומר של בנות ישראל שהתמירו מעצמן לספור שבעה נקיים, שלא נעשה על ידי תיקון חכמים בבית הדין הגדול או כוועד חכמים, וגם בזמן הדיל לא נתפשט מנהג זה בכל המקומות, כמבואר בנדה (סו). דהיכא דאחמור אחמיר היכא דלא אחמור לא אחמור, בקל נסכרים מחומר או, וככל ענין ובכל מקום שיש איהו צד לצדד להקל, יש להקל. עכ"ד. ולא זכר שר מדברי הרמב"ן הג"ל, אשר גם המאירי תופס כדבריו, שחומר או היכשרה ונתקבלה בעיני חכמי ישראל ועשאה כהלכה פסוקה, ושכסור להקל בה ראש לפולם, ולכן גם כשהדבר נוגע למצות פריה ורביה כגון אשה שזמן הראוי להריונה הוא בתוך שבעה נקיים, ע"פ בדיקות הריפאים, אינה רשאית לסבול ולהזדווג בתוך שבעה נקיים. [והלום ראיית בחודשי הריטב"א (נדה סו), שכתב כדברי הרמב"ן והמאירי הג"ל. ע"ש. אך לעומתם מדברי הראב"ד בספר בעלי הגפשי (ריש שער הכתמים) מוכח שאין זה אלא מנהג נעלמא כשאר כל המנהגים, ומדבריו סיוע למ"ש בספר גליא מסכת הג"ל. ודו"ק].

ותבט עיני בשו"ת תתוך בית יצחק (חאה"ע סי' ו) שנשאל כנ"ד, (ונידונו היה שהאשה שהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה לו, וריפאים מומחים אומרים שזמן ההריון חל בתוך

משמרת הסהרה

שבעה נקיים), והרה"ג השואל מהר"ר יעקב כץ הביא דברי החוס' (גיטין מא.) בדי' לכתא שפחה אינו יכול, וא"ת וליתי עשה דפרו ורבו ולדתי לא תעשה דלא יהיה קדש. וי"ל דהכא אפשר לקיים שניהם על ידי כפיה. ע"ש. וא"כ בנ"ד שאי אפשר לקיים שניהם משום חרם רבינו גרשום שלא ישא אשה על אשתו, וגם כלא יגרשנה בעל כרחה, יש להתיר משום עשה דזיחה ל"ת דרבנן. והרב המחבר דחהו ע"פ מ"ש הבית שמואל באה"ע סי' א, שמדברי הריב"ש משמע שאם שהתה עשר שנים ולא ילדה רשאי לגרש בעל כרחה, וכן מוכח עוד בד' הרמ"א והב"ש (בסוף סי' קנד). ואפי' למי שחולק בזה, כאן שברור ע"פ הריפאים שהחסרין ממנה י"ל שיכול לגרשה בעל כרחה, ונמצא שאפשר לקיים גם שניהם. ע"כ. ויש להוסיף שגם בתוך עשר שנים, כיון שרופאים מומחים קובעים שאין לה סיכוי ללדת, כשהיא שומרת שבעה נקיים כדת, רשאי לישא אשה עליה, וכמ"ש הגאון הנצי"ב בשו"ת משיב דבר (חאה"ע סי' ט). ע"ש. וע' בתשובת הנודע ביהודה קמא (חאה"ע סי' עז) שהרם רבינו גרשום שלא לישא אשה על אשתו קל יותר מלגרש בעל כרחה. וכ"כ החתם סופר (חי' סי' ע, וחלק חר"מ סי' רג). והמהר"ם שיק (חאה"ע סי' ד). ע"ש. אולם בשו"ת דברי חיים מצאנז ח"א (חאה"ע סי' ד) העלה להופך מדברי הגוב"י. וכ"כ בשו"ת ישועות מלכו (חאה"ע סי' ב). וע"ע בשו"ת שם משמין פולאק (חאה"ע סי' א דף קכב ע"ג). ובשו"ת זכר שמחה (סי' קע). ואכמ"ל. עכ"פ גם בזה אפשר לקיים שניהם גם העשה וגם הלא תעשה. ולפי מה שכתבנו בשו"ת יברע אומר ח"ב (חאה"ע סי' א) בנידון כזה שחל זמן הריונה בתוך שבעה נקיים, רשאית לעשות הפרייה מלאכותית ע"י שרופא נאמן יח ורע מהבעל שלה במזרקה, ויזריקנו לרהם שלה, העל ידי כך תחפזר, ושבאופן כזה הן מתייחס לאכיו בעל הורע ומקיים ג"כ בזה מצות פריה ורביה. ע"ש. ונודע לי אח"כ שכן הורה למעשה גדול הדור הגאון ר' צבי פסח פראנק זצ"ל. וע"ע בשו"ת אגרות משה פ"ינשסיין (חאה"ע ח"ב סי' יח). ובשרית אהל משה צוירג ח"ג (סי' י אית כב). ובאשל אברהם ניימרק היא (דף ו סוף ע"ד). ע"ש. לפיו הרי אפשר לקיים שניהם בלי איסור ביאה בתוך שבעה נקיים.

ומה שהעיר עוד הרה"ג השואל הנ"ל, שהתירוץ שכתבו התיספות בגיטין (מא.) דה"ט דלא אמרינן עשה דפריה ורביה דחי לא תעשה דלא יהיה קדש, משום דבעידנא דמעקר לאו דהיינו בעת ההעראה אכתי לא מקיים עשה דפריה ורביה אלא בגמר ביאה, לא שייך הכא, משום שאין כאן אלא לא תעשה דרבנן שהצריכה שבעה נקיים, ובכה"ג לא בעינן בעידנא, דדמי למ"ש החוס' (פסחים נט). שעשה חמור דוחה עשה קל אף שלא בעידנא. והרה"מ"ח חולק עלי, וסובר דאף ככה"ג בעינן בעידנא. והנה מצינו חנא דמסייע ליה להרה"ג השואל בזה, הוא הגאון רבי שלמה קלוגר בספר קנאת סופרים (דף ב סע"ב) דעשה דאורייתא דחי ל"ת דרבנן אף שלא בעידנא, וכבר מצינו בכמה דברים שלא העמידו דבריהם במקום מצוה. ע"ש. וכתב על זה בשו"ת עמודי אש (סי' כ אית לא), שיש לו פנים בהלכה ע"פ החוס' פסחים (נט). שעשה חמור דוחה עשה קל אף שלא בעידנא, אלא שמדברי המגן אברהם (סי' תמו סק"א) לא נראה כן. עכ"ד. וע"ע בהר"ן (ר"ה לב:). ע"ש. אלא שיעקר חירוק החוס' גיטין (מא.) שנוי במחלוקת, כי בנימוקי יוסף נבא מציעא (לב). מבואר שאף הכשר המצוה שנכנס לבית הקברות להשיב אבידה, חשיב שפיר בעידנא. וכן נראה מדברי החוס' יבמות (צ רע"ב). ע"ש. וכן דעת הרמב"ם, וכמ"ש השער המלך (בפרק כא מהל' איסורי ביאה, דף ע ע"ד). ע"ש. אלא שג"ל דבנ"ד אין להתיר לעבור על איסור דרבנן שהתמירו להצריך שבעה נקיים, אף במקום מצות פריה ורביה. וכמו שמצינו בפסחים (צב). ע"ל הואה ואיזמל העמידו רבניהם במקום כרת. וע' בשדי המד

